

279996

TRANSILVANIA.

FÓIA ASOCIATIUNEI TRANSILVANE

PENTRU

LITERATUR'A ROMANA SI CULTUR'A POPORULUI ROMANU.

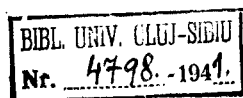
ANULU ALU XX-LEA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

1889.

Editoriu: comitetulu asociatiunei.

Redactoriu: secretariu alu asociatiunei G. Baritiu.

SIBIIU.

Tipariulu tipografiei archidiececane.

SUMARIULU

materiilor cuprinse in „Transilvani'a“ cursulu XX din anulu 1889.

	Nr. Fóiei		Nr. Fóiei
Cinsprediece ani din activitatea Asociatiunii transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu (inchieiere din anulu 1888) de G. Baritiu	1—2	Unele documente din 1849 dela archipastoriulu A. br. Siagun'a	9—10
Famili'a la diferite popóra de Augustinu O. Paulu, dissertatiune	1—2	La organisarea interna a scóleloru de fete	9—10
Bibliografia cu recensiune despre cărți de cetire latina si vocabulariu latinu publicate de Paulu Budiú, Brasiovu	1—2	Portulu nationale la poporulu nostru romanu	9—12
Sciri dela scóla superióra civila de fete cu internatu dupa program'a II pe anulu scolasticu 1887/8	1—2	Discursuri pedagogice ale ministrului Dim. A. Sturdza	11—14
Baronulu Nicolae Vesselényi betranulu (schitia biografica a unui tiranu)	3	Diagnosele Cryptogameloru vasculare studiu botanicu de Fl. Porcius	11—24
Materialu pentru istori'a bisericeasca dela episcopulu Melchisedec, Chronice, Lipovenismulu si alte eresuri in Rusi'a	3	Episcopulu Nicolae Popea, alesu	13—14
Bibliografia, Sieriulu de auru	3	† Dimitrie Moldovanu consiliariu in pensiune	13—14
Istori'a Romaniloru din Daci'a traiana de A. D. Xenopol, profesorulu la universitatea din Iasi vol. I (Sumariu de lectiuni)	3—4	Párti alese din Istori'a Transilvaniei pe 200 de ani din urma vol. I. precuventare si sumariu de G. Baritiu	13—16
Consemnarea contribuiriloru colectate prin dlu Partenie Cosm'a in favóra scólei civile de fete cu internatu	3—8 15—24	Necesitatea retiparirii cărtiloru bisericesci cu litere latine de Const. Erbicénu	15—16
Cărți intrate la concursu pentru premiu de 5000 l. n.	4	Diaristic'a in Bucuresci, critica aspra dupa „Gazeta Transilv.“	15—16
Reuniunea romana de agricultura din comitatulu Sibiului	4	Proiectu de lege pentru conservarea monumentelor nationale de V. A. Ureche	15—16
† Episcopulu diecesanu Ioanu Popasu, dela Caransebesiu	6	Raportulu comitetului Asociatiunii si tóte actele preparative pentru adunarea generala ținuta la Fagarasiu in Augustu 1889	17—18
† Protopopulu Ioanu Galu dela Abrudu	6	Prescurtare din discursulu presidiale cu care s'a deschisu adunarea generala dela Fagarasiu in 15/27 Augustu	19—20
Baronulu Samuilu Bruckenthal odinióra gubernatoru (biografia)	6	Procese verbali ale adunarii generale dela Fagarasiu	19—20
Tractatu de Igienea publica si de politia sanitara de Dr. I. Felix, Bucuresci	6	Primulu banchieru de Ieronimu G. Baritiu	21
Romanii din Muntii apuseni de Teofilu Francu si G. Candrea cu ilustratiuni, intre care si portretulu genuinu alu lui Avramu Iancu	6	Scóla de fete cu internatu in Oraviti'a	21
O cestiune ardietóre, adeca despre lucru de mână de G. Moianu	6	Monografi'a unoru biserici romanesci in Transilvani'a de prepositulu Stefanu Moldovanu	21—22
Adunarea generala a reuniunii de agricultura in Sibiú	7	Dare de sama despre banii intrati la despartimentulu Nr. II. (Fagarasiu) cu ocasiunea adunarii generale	21—22
Academi'a romana sesiunea sa generala din 1889	7—10	Una scrisóre din 1842 a episcopului Ioanu Lemeni comentata de Andreiu Cosm'a in Șimleulu Silvaniei	23—24
Institutiunea militara basata pe scóla de generalulu I. E. Florescu	9	Câteva datine de ale poporului nostru demne de a fi combatute, de protopopulu Simionu Popu	23—24
		Elementele economice ale familiei, traducere de Ieronimu G. Baritiu	23—24

Lucrarile de preste anu ale comitetului Asociatiunii se vedu cuprinse in 16 processe verbali luate din siedintiele sale ținute in cele 12 luni ale anului si doue din Decembre 1888; éra afacerile mai importante pertractate in acelea se trecu pe fia-care anu si se facu publicului cunoscute prin raportulu generalu, cu care comitetulu se presenta la adunarea generala.

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 3 florini val. austr., pentru cei ce nu sunt membrii asociatiunei.

Pentru strainatate 9 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentulu se face numai pe câte 1 anu intregu.

Se abonédia la Comitétulu Asociatiunei in Sibiiu, séu prin posta séu prin domnii colectori.

Sumariu: Cincispredece ani din activitatea Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu. (Fine.) — Famili'a la diferite popóra. — Bibliografia cá recensiuine. — Sciri dela scól'a superióra de fete cu internatu, infiintata de cátra Asociatiunea transilvana. — Literatura. — Procese verbale ale comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romána si cultur'a poporului român, luate in sedintiele dela 1 si 6 Decemvrie n. 1888, si 4 Ianuarie n. 1889. — Necrológe. — Bibliografia. — Post'a Redactiunei. — Anunciu de prenumeratiune.

Cincispredece ani din activitatea Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

(Fine).

Adunarea generala destinata a se ținea la Dev'a in Augustu 1873 nu s'a ținutu de locu. Causale neținerii aceleia se afla comunicate cu precisiune in raportulu generalu din anulu 1874 in urmatorii termini:

„Dupace din caus'a morbului epidemicu ce a urmatu in var'a trecuta (colera mare), precum si in alte locuri, asia si in opidulu Dev'a, cum si din caus'a calamitatilor urmate dupa acelu morbu, pe anulu 1872/3 nu s'a pututu ținea adunare generala in loculu destinatu anume in opidulu Dev'a, pre lănga aceste cause destulu de triste, mai intervenira si altele, cum recolt'a cea debila mai in tóte părțile patriei, apropierea timpului de érna, cându e mai anevoia a putea caletori; o parte considerabila din membrii Asociatiunei fú ocupata si cu preparatiunile pentru alegerea arhiepiscopului si mitropolitului gr.-orientalu, — comitetulu dupa trienniulu expiratu s'au aflatu indemnatu a luá asupra'si insarcinarea de a conduce afacerile Asociatiunei si pre 1873/4“.

„Acela adoptà si pre anulu 1873/4 in principiu budgetulu preliminaru de adunarea generala dela Sebesiu pe anulu 1872/3, dara cu ocasiunea realisarii budgetulu adoptatu, din combinarea sumei disponibile, dupa aratarea cassei numai de 4454 fl., aflându că spre realisarea tuturor positiunilor din preliminarulu anului 1872/3 lipsesce o suma de 1026 fl., s'au aflatu necesitatu de impregiurari a face unele modificari respective reduceri la unele positiuni din preliminarulu anului 1872/3“.

In burse si ajutórie comitetulu impartise pe 1872/3 3180 fl. v. a., éra pe 1873/4 numai 2740 fl., adeca in proportiunea veniturilor din anulu celu nefericitu;

a suspinsu si sumele câte se votasera pentru procurari de documente istorice, de obiecte archeologice, cum si pentru perfectionare in stenografia, căci si asia in urmare concurselor publicate nu se presentase nici-unu concurent, precum nu s'au insinuat nici membrii la sectiunile scientifiche prevediute inca dela 1862 in adunarea dela Brasiovu, intetite in cea dela Hatiegu, decâtu numai doi dela Clusiu, Dr. Gr. Silasi la cea filologica si Dr. Aureliu Isacu la cea istorico-iuridica. Hei, nu érá inca timpul si nici spiritele dispuse.

Acestea premisse din anulu nefastu 1873 trecemu la lucrarile adunarii generale a XIII-ea, care s'a celebratu la Dev'a in 10 si 11 Augustu st. n. 1874. In actele acestei adunari asia precum se afla ele conservate in organulu Asociatiunei*), ne intimpina câteva parti, momente si scene simptomatice, care merita prea bine cá betrării se le revóce in memori'a lor, éra tinerii se si le insemne in interesulu viitoriului lor.

Terminulu activitatiei de trei ani a comitetului expirase, prin urmare acesta dupa o praxa prosaica si usitata pe airea, nu avea decâtu se deschida sedinti'a cu câteva cuvente prin graiulu presiedentului, se'si dea sama despre lucrarile sale, se céra absolutoriu si apoi se se retraga lasandu pe adunare cá sub unu presidiu ad hoc se'si aléga altu comitetu. O procedura cá acésta se putea esplicá cu atátu mai usioru, căci presiedentele br. V. L. Popu 'si simtia inca din acelea dile sanetatea sa atátu de alterata, încátu a dou'a di dupa amédi se vediu se silitu a se retrage si a se culca.

Parea că nu'i érá a buna, precum dicemu noi ardelenii. Cititi acum'a discursulu cu care Popu a deschisu in 10 Augustu dupa esirea din biserica adunarea generala dela Dev'a si veti aflá, că acela érá testa-

*) A se vedé discursurile presiedentului in „Transilvan'ia“ din 1874 Nr. 19 si tóte actele adunarei din Dev'a in Nrii 18. 19. 20.

mentulu seu nationale, pe care l'a improvisatu cá prin unu instinctu profeticu numai cu siese luni inainte de mórtea sa.

Patimile inca totu mai colcaiau, politic'a dilei inca totu mai influintiá spiritele cu putere demonica, multe illusiuni perdute inca mai amariau sufletele acelora, cari odata optimisti fara conditiune, dupa siepte ani trecuti din sistem'a dualistica, se vedeau cadiuti intr'unu negru pessimismu, misanthropi maniosi pe tóta lumea si pe ei insii. Popu asia bolnavu cum erá, 'si propuse a combate pessimismulu, a inaltia inimile, a intari credinti'a in puterea de viatia a poporului romanu, in viati'a de veci a limbei sale, in renascerea culturei sale din ruinele descoperite de archeologi. Se reproducemu acilea câteva sententie din acelu discursu alu seu. „.... „Ide'a infiintiarei Asociatiunei transilvane romane nu numai cá e marétiá, dara pre aceea trebuie se o consideramu cá o inspiratiune divina, purcésa din ingrijire parintésca de a nu da perirei unu poporu alesu!“ Mai departe:

„Cele ce au urmatu cátiv'a ani dupa intemeierea Asociatiunei si se continua mereu, ne potu convinge pe deplinu, cá intemeierea acestei Asociatiuni a fostu o neapérata trebuintia — pentru de a nutri si sustínea viati'a nationala intre noi!“

„Orice alta asociare a puterilor nóstre materiali si intelectuali nu ar fi fostu in stare a contribui la promovarea si consolidarea existentiei nóstre nationali atáta, cátu contribue Asociatiunea pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, asia dupa cum aceea s'a infiintiatu“.

Adeca Popu cu acestea cuvante esite din convictiunea sa intima si din baierile inimei sale voiá se dica poporului sbiciulatu de atátea furtune: Paziți clenodiulu ce aveti, precum ve paziți ochii din capu, se'lu feriti si de umbr'a vreunui pericolu.

Elu din positiunea in care se aflase in acei siepte ani din urma, cunoscea situatiunea, vedea departe si sciuse ce vorbesce. De aceea a dou'a di, pre cându adunarea erá se tréca la alegerile de comitetu si functionari, reflecta mai antáiu pe alegatori la §§-fii respectivi din statute si la importantia acelu actu, dela care depende prosperitatea Asociatiunei, dupa aceea cá si cum s'ar teme, cá nu cumva alegerile se fia influintiate prin ure si capritii politice ori confessionali, cátra finea cuventarei sale puse alternativ'a binecuventarei din partea natiunei, daca alegerile voru adaoge la consolidarea existentiei si a prosperarei acestei Asociatiuni, — a blasemului posteritatii, „daca nu ne vomu sci infrena patimele urei si ale invidiei, precum nici simpathiile personale a le innadusi“, dupa acestea inchieie asia: „Éra interesseloru sau ambitiunei personale se nu ve faceti sclavi sau servitori niciodata, pentrucá nici-unu vitiu nu dehonéstéza demnitatea omenésca mai multu decâtu tocm'a acésta“.

Inainte de a da in desbatere afacerile prevedute in programa, presidentele pronuntia unu doiosu necro-

logu in memori'a mitropolitului Andreiu br. de Siagun'a, carele repausase in 16/28 Iuniu 1873. Totu atunci se inprospetá memori'a celorlalti barbati romani fruntasi trecuti din acésta viatia totu in acelu anu in numeru de 11, intre cari episcopulu Iosifu Popu Salagénu, prepositulu Macedonu Popu, Eudoxiu Hurmuzachi, Demetriu Mog'a s. a.

Simțindu-se reu presidentele Popu dete presidiulu probatului seu amicu de cruce Iacobu Bolog'a si se retrase din adunare, pentru cá se nu mai calce intrens'a niciodata.

Pentru acésta adunare s'au insinuat dissertatiuni la timpu legalu dela I. Acsente Severu, de Gr. Silasi, Dr. Vuia, prof. Lapedatu, Zah. Boiu asesoru consist. I. V. Rusu. Tóte s'au pusu la ordinea dilei si cá se fia ascultate, siedinti'a prima s'a continuatu si dupa amédi la 5 pana la 8 óre, éra doue remasera pe siedinti'a de a dou'a di.

Tóte lucrarile adunarei câte obvinu de regula in fiacare anu, au decursu in ordine. Contabilitatea pre cei doi ani se aflá purtata in tóta regul'a cá totdeuna de cátra dn. capitanu Const. Stezariu in calitatea sa de cassariu. Numai la spelele biuroului s'au ridicatu si astadata dificultati, anume cu privire la remuneratiunea secretariului manipulante, unde comisiunea taiase 100 si din a scriitoriului 50 fl. Prea adeveratu, cá in statute nu se prevede nici-unu feliu de remuneratiune la nici-unu membru alu biuroului; deci daca unulu sau altulu pretindea remuneratiune mai mare mai mica, deslegarea cea mai simpla a dificultatii erá si mai este, cá adunarea generala se puna asemenea functiuni la concursu cu remuneratiune fixa, sau fara nici-un'a, specificându firesce agendele care vinu a se implini, cá se scia fiesce-care de ce are sè se țina. Din o mesura cá acesta se va cunósce usioru, cá ce economia se póte face la administratiunea afacerilor Asociatiunei, precum sunt: representatiunea ei fatia cu autoritatile publice inferióre si superióre, corespondenti'a cu despartimente si cu privati, ținerea in evidentiá a membriloru si a taxeloru dela aceia, referadele asupra concurseloru, ținerea in ordine a bibliotecei, éra de cátiv'a ani incóce ingrijirea de cele doue edificii ale Asociatiunei, comunicatiunea aprópe necurmata cu directiunea scólei si a internatului, grij'a neadormita pentru prosperarea loru si alte afaceri, care nu se potu prevedea.

Pe anulu 1884/5 s'au votatu burse pentru studenti	1990 fl.
Totu pentru 2 studenti cá se depuna rigoróse	800 „
La sodali si invetiacei 420+222 fl.	642 „
	3432 fl.

Premiu pentru gramatica germana-romana pe sam'a ofirciloru	300 fl.
--	---------

Ajutoriu scólei dela Lapusiulu ungurescu (care apoi a urmatu in o serie de ani)	200 fl.
---	---------

S'au mai cerutu si alte ajutóre la scóle, la tiparirea unei cărti „Viti'a cultivata“ trecuta prin revisiunea co-

mitetului si unu premiu pentru istori'a anului 1784, pentru fondulu scólei de fete in Clusiu, la care tóte s'aru fi cerutu preste doue mii florini, care suma inse nu erá nicairi.

In acésta adunare s'au pusu érași in discussiune diverse propuneri si proiecte, in sine fórte sanetóse, a caroru realizare inse presupunea unu venitu celu puçinu indoitu mai mare decâtu erá budgetulu acelu anu, inca si alu aniloru urmatori, sau mai scurtu, precum se mai observase si la altu locu, unu venitu anualu siguru de celu puçinu patrudieci pâna in 50 de mii fl., venitul delu unu milionu, la care ar fi prea bine se cugete si se tinda cu tóte bratiale toti membrii Associatiunei, éra acestia se nu fia niciodata mai puçini de cinci mii.

Patrudieci si patru de puncte s'au pertractatu in adunarea dela Dev'a. Ținerea adunarei generale pe anulu 1875 s'a defiptu prin o neplacuta precipitare la Lugosiu, dela care apoi comitetulu strimtoratu din doue parti a fostu silitu a se abate, a convocatu inse pe 18 Iuliu adunare estraordinaria la Alb'a-Iuli'a, in care s'a decisu cá adunarea generala ordinaria se se țina in acelu anu 1875 in orasiulu S.-Reghinu, cum amu dice la mormentulu presiedentelui Vas. L. Popu, repausatu in 17 Februaru la B.-Pesta, éra ale lui remasitie pamentesci transportate si astrucate in cimiteriulu bisericeii dela S. Reghinu.

Adunarea dela S.-Reghinu a fostu deschisa de càtra v.-presiedentele Iacobu Bolog'a cu unu discursu, care mai intregu a fostu oratiune funebrala ținuta in memori'a fostului presiedente Vas. L. Popu. Respunsu corespundietoriu 'i dete membrulu Mich. Orbonasiu.

Dupa alegerea notarilor ad hoc, presidiulu invita pe adunare cá se mérga in corpore la mormentulu presiedentelui; unde i se celebrá parastasu.

Dupa întórcere in sal'a de siedintie au fostu ascultate raporturile functionarilor unulu dupa altulu, secretariu, cassariu si alu bibliotecariulu absentu, apoi s'au alesu comisiunile pâna la 2½ óre d. a.

In siedinti'a din 30 Augustu presiedente fu alesu Iacobu Bolog'a, vice-presiedinte protop. Ioanu V. Rusu pe doi ani restanti dupa alegerea din urma. Cu acea ocaziune se escá disputa seriósa asupr'a dreptului acelu domni, cari au fostu cândv'a membri, éra dupa aceea au incetatu, căci n'au mai numeratu tax'a de 5 fl. cu anii intregi, ceea-ce s'a invederatu in modu fórte batetoriu la ochi prin unu estrasu decopiatu din cărtille de comptabilitate, din care se cunoscea de exemplu, cá la inceputu, adeca in 1861/2 au fostu 728 membri ordinari, cari in 1862/3 au scadiutu la 442, in 1863/4 451, éra de aci incolo au mersu totu scadiendu, pâna cându in 1873/4 au fostu numai 120, numeru de bat-jocura, éra in acestu anu 1875 ajunsesera abia érași la 231 membrii cu câte 5 fl. din tier'a intréga. Ceea-ce te mai pune la mirare erá, cá tocm'a dintre acei domni cari 'si intorsesera de multu dosulu càtra Associatiune, aceia strigau mai tare in adunari, cá merge reu cu Associatiunea si mai pre sus de tóte, cá nu se inpartu

burse mai cu ridicat'a, in locu de a se mirá cá se mai potu inpartí. Si se nu créda cineva, cá aru. putea fi vorb'a de ómeni lipsiti, ingreunati cu familii numeróse, sau loviti de sórte sinistra; nicidecum. Cu totulu alti ómeni sunt aceia, despre cari se dicea in Rom'a: *Pri-vatim divites, publice avari.*

Starea materiala a societatii nóstre s'a constatatú a fi in adunarea dela Reghinu 61814 fl. 16 cr., adeca cu 2528 fl. 57 cr. mai multu decâtu in anulu 1874.

Fondulu academiei crescuse la 13367 fl. 98 cr.

Sum'a disponibila pe 1875 erá 4548 fl. 19 cr.

Preliminariulu compusu de comitetu, reveditu de comisiune si abia in doue positiuni schimbatu, adunarea ilu votá cu adaosu, cá subventiunea de 200 fl. se mai dà scólei din Lapusiu inca numai asta-data, pentrucă mai sunt multe alte scóle totu asia de lipsite si prin urmare indreptatite de a cere si ele ajutoriu.

Pentru burse si ajutóre s'au votatu . . . 1800 fl.

La scóle sarace 400 "

Spesele de tipariu si chàrtia la fóia . . . 708 "

Unu studentu la cancelaria 150 fl.

Loculu adunarii generale din 1876 fu destinatu Sibiiulu. Din vre-unu altu ținutu nu venise nici-o invitare; inse chiaru se fia venitu, dorinti'a erá cá se asiste si adunarea generala cá atare la unu parastasu ce avea se fia celebratu pentru sufletulu primului seu presiedente Andreiu br. de Siagun'a.

Adunarea generala a XV-ea in ordine, ținuta in 1876 la Sibiiu a duratu trei dile si abstragendu dela parastasulu celebratu de càtra Escelenti'a Sa mitropolitulu actuale pentru neuitatulu seu predecesoru, cu adeverata evlavia crestinésca, insasi adunarea se presentase judecatii obiective cá un'a din cele mai agitate, in care pasiunile schinteiau cá o machina electrica pusa in rotatiune repede. Dela acea adunare au trecutú numai doisprediece ani; vre-o cincisprediece membri cari au participatu la lucrarile aceleia nu mai sunt in viatia, au remasu inse altii multi, cari afara de câte spunu actele siedintieloru din 10, 11 et 12 Augustu mai ținú bine aminte acelea scene stringátóre de pepturi, care se producú cu totulu pe neasteptate pentru toti căti nu apucatera a reflecta din capulu locului, cá se aflau in Sibiiu, unde in anii din urma s'au ținutu congrese bisericesci si s'au alesu unulu dupa altulu de trei ori mitropoliti si unde in anulu precedente se mesurasera pe terenulu politicu asia numitii activisti si passivisti, acum a treia óra dela 1869 incóce. Totu in acei ani càtiva ómeni tineri veniti de pre la universitati si academii straine, cu capetele pline de idei fórte inaintate, nu aflau mai nimicu bunu din câte facuse Associatiunea si comitetulu seu in cei 15 ani ai activitatii sale. Pentru càtiva regulamentulu care fusese studiatu in vre-o doi ani si trecutú prin adunari generali, erá fórte defectuosu, centralistu, absolutistu, coprindea §§-fi de o absurditate, nesuferita. Pentru altii fói'a Associatiunei nu erá nici de otréba, cá poporulu tieranu care nu scie cití, nu o intielegea de locu. Din contra altii pretindéu realizarea,

de atâtea ori ventilată a celor trei secțiuni științifice, care apoi dacă s'ar fi înființiatu, nesmintitu că acelea erau se producea rezultate științifice. Dacă inse fôî'a eră sè se prefaca în magazinu sau colecțiune de povesti, basme, s'n ôve, cântece poporane, cimilituri, des-cântece de deochiu, novellete de amoru, mai si ceva gradinaritu, pomaritu, stuparitu, viieritu, oieritu etc. atunci mai remanea spatiu pentru studiile secțiunilor? Cei mai infocați nu vedeu, că dacă numărulu membriloru Asociatiunei scadiuse neincetatu, până cându ajunse si numai la 120, precum se aratase mai în susu, urmă firesce că nici organulu Asociatiunei se nu mai voiésca a'lu cumpara — căci atunci se dedea membriloru cu 2 fl. altor'a cu 3 fl. Cei infocați nu vedeu si nu audiau, că tocma în acei ani diarele romane apunéu unele după altele. „Patria“ cea gubernamentală remasa cu vre-o diece abonati, fû închisă. „Federatiunea“ apuse cu vre-o optu mii fl. deficitu. După ea urmă „Albin'a“ si un'a fôia umoristică. La „Telegrafulu romanu“ restan-tiele de abonamente ajunsesera preste 2000 fl. „Gazet'a Transilvaniei“ scapatase în 1875 la patru sute de abo-nati, cari platiau regulatu. Vedi, în acea epoca putea cineva se vorbésca cu totu dreptulu de o adevărata crisa de viață, pre cându pessimismulu se întindea că pecinginea si romanii se muscau între sine, precum se musca clotanii (gusganii), cându omulu reu închide pre mai multi în câte o colivia din grilagiu de sîrma (drotu, telu), apoi 'i pisca de còde si ei fără se observe cine le rupe din còda, se musca, se sângera si se omóra unii pe alții.

Tòte acestea le sciă fericitulu Iacobu Bolog'a, care că presedinte avea se deschida adunarea; de aceea si din cuventarea lui dupace trece activitatea de 15 ani a Asociatiunii prin o revista, restulu este mai multu o rugaciune pentru înblândirea patimiloru, care inse nu 'ia succesu, ci din contra, tocma si elu a fostu atacatu anume din caus'a regulamentulu redactatu înca din 1868 de către elu în buna întielegere cu alti colegi ai sei.

Ceea-ce incaldiesce sufletulu din acea adunare pes-simista este predic'a lui Zaharia Boiu pronunțiată la parastasu si eminent'a dissertatiune a profesorulu Dr. Grig. Silasi: Romanulu în pòesi'a s'a poporala, studiu asupr'a tuturor ramiloru poeziei poporale romane. Vedi studii de acestea sunt pentru organulu Asociatiunei nôstre, din care se invetie mai antâiu carturarii si apoi dela ei propriulu poporu.

Au mai fostu doue dissertatiuni, a lui Iosifu Ho-dosiu si a lui Petrascu dela Fagarasiu, care pentru scur-timea timpulu si nu s'au pututu citi. Budgetulu trasu în susu si în josu, precum si odiósele discussiuni asupr'a unoru cestiuni că regulamentulu, că scól'a dela Lapusiu, care érași iritase confessionalismulu prin lipsa totală de tactu, mai departe fôî'a Asociatiunei, sôrtea a vre-o doue tes-tamente, în fine si formarea secțiuniloru în embrione, din care nici după doi ani si nici până astadi nu s'au alesu nimicu, au rapitu multe ôre pretiósse*).

*) A se vedé totu decursulu adunării din Sibiu în „Tran-silvani'a“ din 1876 Nr. 17 până la 20.

Cu budgetulu a mersu că totdeuna, cu dorintî'a de a satura cu cinci pâni câteva mii de ómeni, ceea-ce făcuse numai domnulu nostru Isusu Christosu. Mai alesu cu secțiunile a fostu lucru desientiatu. Se vota-sera cinci sutisióre de florini că bani de drumu pentru membrii secțiuniloru căti se voru aduna din tiér'a in-tréga; inse de câte ori pe anu? pre câte dile? Si în acelea dile unde se siédia bine, că se póta lucra si din ce se traiésca?

Adunarea din 1877 s'a decisu a se ține în Blasiu, inse fără nici-o consultare prealabilă cu auctoritatile competente de acolo. Urmarea fû, că în acelu anu comitetulu a fostu incunoscintiatu de către auctoritatea scolastica suprema de acolo, despre unu pericolu imi-nentu de a se închide pentru totdeun'a gimnasiulu din Blasiu. Ministrulu adeca în urmarea unoru copilarii ale studentiloru oprise ori-ce conveniri, înca si petreceri de carnavalu în Blasiu, întocma că si cum tiér'a ar' stă sub legea martială.

Comitetulu a luat asupr'a sa tóta răspunderea pentru orice escesu alu tinerimei. În acea adunare s'au alesu din nou si comitetulu între diverse combinatiuni secante, că si cum s'ar alege unu ministeriu alu vre-unei monarchii mari. Nici-o adunare că aceea se nu ne mai dea Ddieu. Dăra despre cea din Blasiu si despre care au urmatu, rămâne că se ne mai informemie si alții.

Famili'a la diferite popóra¹⁾.

Cându amu luat asupră mea sarcina onorifica, dar totodata si dificilă de a dissertă înainte unui publicu numerosu, ce constituie adunarea generală a desp. XII. alu Asociatiunei transilvane, Ve marturiscu, n'amu con-sideratu după cuvenintia marimea problemei fatia cu ne-insemnătatea puteriloru mele.

Veti fi de acord cu mine On. Domni si Dóme, cându dicu că amu fi ascultat cu totii mai bucuros cuvințele unui barbatu înaintatu în etate si plinu de experientie, decâtu încercarea unui tineru, a cărui etate si studii nu ne în-tindu destulă garantă, că în expunerile sale va si aplică axiom'a vechea „miscere utile dulci“. Tinerulu e avisatu la esperientiele altuia, ér' adevărurile compilate sunt lipsite de effectulu, ce încórda atentiunea si captivéza inimele.

Ceea-ce unui betrănu 'i stă bine enararea unoru întemplari din viaț'a proprie, pe unu tineru îl aduce într'o positié pușinu recomandatoria, mai alesu dacă nu-'si ține de cînșura ceea-ce a disu S. Fr. Delalei: *il est plus difficile de bien parler de soi-même, que de „danser sur la corde“*²⁾.

Eaca pentru ce mi-amu alesu o temă generală, si tractarea careia 'mi va servi de basă, nu intentiunea

¹⁾ De Augustinu O. Paulu dissertatiune citita în adunarea generală a despartimentulu XII ținută în 30 Aug. 1882 la Ileana-mare.

²⁾ Marchal „La femme comme il faut“ pag. 252.

propria, ci cunoscintiele căstigate din tractatele altora, avându în vedere nu într'atâta ca să fie originalu, ci mai multu se ve cauzezu după modestele mele puteri câte'vea momente de distracție, conducându-ve în departatele tieri ale Orientului și descriindu pe scurtu relațiunile familiari ale indigenilor de acolo.

„Die Familie, dice Dr. Stöckl ³⁾, ist die erste und ursprüngliche besondere Gesellschaft, welche im Schoosse der allgemein menschlichen Gesellschaft naturgemäss entsteht“. Adeca famili'a e prim'a și originaria societate, ce se nasce în sinulu societății generali omenesci conformu exigențelor naturii. Ea e o instituțiune necesară nu numai naturală, ci și divină, ea e bas'a, fundamentulu divin al societății omenesci. Că atare o aflăm pretotindenea în lume începându dela extremele grade ale lungimei ostice până la capetulu apusului și dela miadia-nopte până la miadiadi.

E alta întrebare înse, că relațiunile familiari ce caracteru au ici și colo și că femeia, acestu motoru principal al vieții familiari, ce rol joacă în diferitele tieri.

În țiar'a patriarhilor cunoscuți nouă din testamentulu vechiu, în acea țară clasică, unde se înalță către ceriu cedrii Libanului, famili'a sta sub conducerea unui capu, carele de comunu e tata bețărânu. Barbatii se ocupa cu cultivarea pământului, er' ocupațiunea principală a femeilor este îngrijirea vitelor și nutrirea membrilor familiei și a lucrătorilor. Pretiulu unei fete se estimă că și alu unei vite. Frumseti'a acolo nu multu ponderăia. Lucrulu de capetenie e se fia bine musculată, că se pōta suportă greutățile cele multe, ce le are. Cându se nasce deci o fiică, părinții nu se supera precum vedem la alte popōra, ci se considera fōrte norocosi și cându cinev'a 'și enumera avutiile — spune, că are atăția boi, atătea camile, atătea capre și... atătea fete. Aceste relațiuni ce e dreptu, ne strică tōta illuziunea; cu tōte aceste înse femeia n'are causă a se plānge că 'și implinesce datorințele cu promtitudine și pre lângă aceea e totu deun'a veselă, căci știe, că inimile tuturoră sunt ale ei.

În patri'a Indilor aflăm lucrurile de totu cu alta colōre. Superstițiunile brahmanismului 'și eserțiează tōta puterea asupr'a relațiilor morali și materiali. La etatea de 10 ani dejă se îngrijescu de maritarea fiicei. Maritându-se se închide în Asia numitul „zēna nah“, de unde nu ese, decâtu fōrte rar la anumite ocațiuni solemne. Ea e dōmnă ce e dreptu, peste menagiulu casei, în schimbu înse e cea mai supusă servitōre a barbatului.

Viați'a nomadica a popōrelor de pre steppele Asiei centrale nu o descriu în specialu, că are mare asemănare cu cea a țiganilor de pe la noi.

În peninsul'a indo-chineză locuescu dimpreună mai multe popōra. Scurtîmea timpului și scopulu, ce mi l'am propus nu-mi permitu se dissertezu mai pe largu despre Birmani, Laotieni, Cochinchineni, Tonkineni —

me restringu deci la o schiță din relațiunile familiare ale Siamezilor. Spiritulu familiaru la acestia este cultivatu cu mare îngrijire. La sclavi că și la domni stimēdia de o potrive pe părinții bețărâni, că și pe copii tineri. De i se întempla vre-unui frate sau veru atare incidentu, la momentu se unescu totu consăngenii că se previna reulu, dacă mai este timp. „Mi s'a întemplat de nenumerate ori — dice Monhot — să intru în colib'a unui sclav sau în palatulu ministrului presidentu și se ieau pe genunchii miei pre unulu dintre copilasi, bucuria nedescrībibilă se oglindă la momentu pe fețele părinților și 'mi multamiau cu recunoscintia. Er de alta dată de trecēmu pe lângă densii me invitau cu ospitalitate dicēdu „Vino la noi strai-nule!“ Aceste mici detaiuri indică, că poporulu siamez are inimă și dacă prin atingerea cu apusenii se va civilisă, voru esă la iveală și celelalte facultăți intelectuale ale lor, cari nu sunt stinse de totu, ci sunt numai adormite ¹⁾.

Unirea cea mai deplină domnesce aici între barbatu și muiere. Libertatea, ce o are aici muierea par-că nu rămâne cu nimicu inderetulu libertății muierei din țările creștine. Ea face vizite, merge la preambulare; barbatulu o stimēdia și o împodobesce cu bijuterii. Dar medal'ia are și revers, fetele aici nu se marită, ci se vëndu că și ori-ce obiectu. Asia în opulu lui Pallegoix: „Description du royaume de Siam“ la pag. 234 cetim urmatoriulu contractu:

„Mercuria, a 6-a a luni, ziua a 25-a a luni din er'a 1211 eu, barbatulu însoțitu de soția mea d-na Kol, amu dusu pe fiică noastră Ma se o vindem d-lui Luang-si, capetându pentru ea 80 de ticali (96 fl.) Dacă fiică noastră Ma ar fugi, domnulu ei are dreptu a pretinde se o cautu și aflându-o se io ducă îndereptu. Eu, domnulu Mi, am subscrisu“ ²⁾.

Dela această peninsulă topografice nu departe stă spre resaritu insulele philippine, ale căroru locuitori se împartu în două clase, anume cea malaică și cea a negritosilor. Primii sunt mai accesibili pentru civilizațiune, cei din urmă înse sunt de totu selbatici.

Ce se ține de class'a malaică, spaniolii o au subdivisă în Indieni și Igorroți. Cei dintâi creștinați și pre lângă aceea că si-au pastratu individualitatea și datinele lor strabune, au ajuns la unu înaltu grad de civilizațiune. Între ei mai inteligenți sunt Asia numiți Tagali. Cei din urmă sunt păgâni și nu fără causă li se impută cannibalismulu ³⁾.

Înaltulu grad de cultură alu Tagalilor 'și îndreptătesce la o deosebită atențiune. Nu mi se va impută deci, dacă me voiu ocupă și eu mai în detaliu cu densii.

Între tōte dialectele insulelor philippine limb'a lor e mai cultivată și mai armonioasă, er' încâtu pri-

¹⁾ Almanach des missions 1888.

²⁾ Almanach des Missions.

³⁾ Die Eingebornen Luzons (Philippinen) de F. Blumentritt.

³⁾ Lehrbuch der Philosophie“ t. II. pag. 641.

vesce bogati'a limbii, abia credu sè se afle alta carea se emuleze cu ea. In „Deutsche Rundschau für Geographie und Statistik“ fasc. 10 din 1884, F. Blumentrit afirma, că pentru conceptulu, vederea possede patrudieci si doue de espressiuni, ear' pentru conceptulu miscarii chiar sieptedieci si cinci de espressiuni.

Pre lănga asemenea bogatia a limbii Tagalii au si o natura poetica, carea paralelu cu joculu de cuvinte se manifesta cu deosebire, cându e vorb'a despre o relatiune seriôsa de amoru ori despre unu proiectu de casatorie.

Asia p. e. daca si-a alesu cineva o feciôra, mam'a petitoriului face visita la mam'a alesei, unde apoi dau a vorbi despre copii de ambe partile si mam'a feciorului lauda cu predilectiune frumseti'a si alte bune calitati ale fetei. Cându 'si ia remasu bunu lasa pe masa unu piaster de argintu, pe care daca nu'lu respingu, e semnu in-voirii. Alt modu de petire este, cându doue mame trecându pe lănga olaltalta un'a dice: Ah scump'a mea ce trei flori frumôse ai Dta in gradina, mi se veselesce inim'a cându le vedu, n'ai putea se'mi dai si mie un'a?“ Cea agraita sciindu din cătro sufla vèntulu, nu întârdie cu respunsulu: „Prea bucuros; ce mi-ati dă pentru un'a?“ — „O! eu amu in gradina doi arbori frumosi, voiesci-l pe celu mai mare? Ei bine, raspunde mam'a Nr. 2 Ve dau o plânta că noue pupi, celelalte sunt numai cu 6 si cu 4 sunt inca prea fragede“. O nu! replica de nou prim'a, da-mi-o numai pe cea cu siese, eu o voiu cultiva cu ingrigire“. „Bine“, inse cu arbo-rele dtale trebue se'mi mai dai si cincidieci de nuci! (sub nuci intielege boi sau cai).

Fidantiarea se face asiadara de parinti adeseori in etate fôrte frageda; cu tôte acestea feciôrei 'i remâne dreptulu de a se pronuncia contr'a legaturei. Dupa in-voire, fidantiatul are se implinësca cătiva ani de serviciu la socrulu seu, că si Iacubu la Labanu. In totu timpulu acesta tineriloru nu e ertatu a se cerceta, nici a se agrai — grea conditiune de siguru, carea inse nu se observa tot-de-una.

Nunt'a se intempla cu mare pompa. Ôspetii vinu neinvitati, fia-care aduce cu sine unu banu de argintu pentru acoperirea spseloru. Dupa cununia optu dile se mai incunjura, cându apoi sunt condusi de cătã amici si consăngeni intr'o casa năua edificata anume pentru ei.

Casatoriile la tineri in etate de 15 ani, ér' la fete in etate de 11—12 ani nu sunt rari si fiindca invoirea se intempla intre parinti, adeseori unu tinerelu se casa-toreste cu o femeia pe de 2 ori 3 ori mai betràna, care i-ar putea fi chiar bunica.

Din Indo-Chin'a pâna in Chin'a propria nu este decātu unu pasiu. Ajunsi la tiermurile fluviului vènetu sau galbenu voiu cere ospitalitatea unui onestu indigenu adapatu cu lectiunile morali ale lui Confuciu si vomu vedea cum se punu in praxa maximele marelui filosofu.

Copilasii se laptéza la sinulu mamei cătã trei, patru ani sau si mai multu. De aci pâna la etatea de 8—10

toti 'lu pórta din mână in mână. Atunci inse deodata se schimba imprejurările.

Dupa anulu nou apare o persôna calma, grava, seriôsa, făcia de cei mari totdeun'a complesanta, ér făcia de copii preste mesura stricta: acesta este invetiatoriulu.

Educatiunea se incepe si se continua, ér' parintiî nu se mai amesteca in acésta tréba. Că micutiulu se devina doctoru sêu mandarinu, acésta se ține numai de invetiatoriu, parintiî privescu in juru se-i afle o fidantiata.

A umblă dupa d'ald'astea ar' însemnă a distrage pe miculu elevu dela studiile sale! Vedemu, că pe la noi parintiî se nisuescu din resputeri a declină atentiunea filoru dela asemenea cugete si totusi cātu de adeseori se intempla, că peste voi'a parintiloru studiile remanu intrerupte, din cauza că studentulu abia că a ajunsu in etatea pubertatii, petrece ôrele destinate pentru studiu cu fantasii inutile.

O! acolo nu mergu trebile asia. Fidantiarea se pre-gatesce, combinéza si conchide fàra că cei doi intere-sati principali se scia ceva de ea, fôrte adeseori fiitorii consoçi nici că se cunosc. Ei cresc in talie, sciintie, virtuti sêu vitii si cându ajungu etatea de 18 sêu 20 de ani, procedu la actulu casatoriei.

Nascerea unei fetitiei causéza mare intristare, din contra sexulu masculinu e primitu de toti cu bucurie. Imbetranindu parintele 'si imparte averea intre fii, lăsându-se pe sine de ôspe, cându la cas'a unuia, cându in a celuialaltu. Fiicele n'au parte din ereditate.

Se scie, că in Chin'a pietatea fiiesca e virtutea cea mai cultivata. Ea constitue bas'a guvernarii, a religiunei, a moralului. Acésta virtute se propune in cãrti, se cãnta de poeti, se recomanda de mandarinii in procla-matiuni; ea resuna de pe buzele tuturor, ese la ivéla in tôte ceremoniile publice si private. Acolo inse unde crestinismulu n'a petrunsu, pietatea fiiesca, precum mo-desti'a, caritatea, castitatea, că si alte virtuti exista nu-mai la aparintia, neavèndu radecinile in inima. Missio-narii, cari au vietuitu in mijloculu acestui poporu ne relatédia, că totu ce se face, numai pentru ceremonia se face, in adeveru inse e numai spoiala.

In Japoni'a situatiunea femeiei este mai puçinu odiôsa; cu tôte acestea inse si acolo este fôrte inferiôra. Dogm'a buddhista 'i denéga sufletulu si dice, ca ea se va renasce numai sub conditiunea că se ia forma mas-culina; ea este in metafisic'a orientala incarnarea prin-cipiului celui reu, alu elementulu dissolvatoriu si des-tractoriu.

Barbatulu invétia, că nu trebue se aiba incredere in femeia, mai puçinu inse in a sa; elu o tractéza cu blândetia, o ține inse la distantia. Ea este redusa ast-felu la rolulu de prim'a servitóre.

Daca inse Japonia nu ofere femeii o sôrte de invi-diatu, cu atâtu mai delicata e făcia de copii. Intiarcarea nu o cunosc pâna ce umbla in picióre si incepu a vorbi. Fasiile inca le sunt necunoscute. Copiî pórta vest-mentu largu că si betràniî. La 7 ani incepu a invetia alfabetulu, dar instructiunea merge fôrte incetu, ei sunt mai dedati cu diferitele jocuri.

Aceeași favorabilă sorție o au copiii în Australia. Selbategii de pe aici 'și iubesc copiii cu tendreție. Mam'a 'i lăptădia până la anulu alu patrula și astfel devinu viguroși și agili, er' cei mai mulți au forme sculpturale, pe cari le-ar admira unu artistu.

Ingrigirea principală a Australianului e, că se 'și invente baiatul de timpuriu la manauarea armelor. Asia vedem copii tineri selbategi, cari știu de jă vena și cum se omăra inimiculu.

Afectiunea părinților o resplătesc pruncii la be-trănetie. Cea mai bună bucată și loculu mai aprôpe lănga focu 'lu oferu be-trănilor. Ori-ce injuria făcută be-trănilor este resbunată cu mörte, er' după trecerea lor din asta lume 'și exprima pietatea prin acea, că ucidu unulu sau doi membrii dintr'o familie inimică. Pe alți be-trăni și be-trăne 'i onorădia cu titlulu de tata și mama.

Australianii au câte 2 muierii, un'a de 20—25 ani și alt'a de 10 ani.

În legătura de casatorie vointi'a ficeii nici odată nu este ascultată. Cărea este daruită cu frumsetia remarcabilă, nu e în siguranță contr'a rapirei; după-ce a petrecutu adecă mai mulți ani cu unu barbatu, vine altulu mai tineru și o duce departe, voindu prin acăsta se încunjure resbunarea familiei. Barbatii sunt de comunu fôrte jalusi, o vorba schimbata cu unu tineru din partea soției, e de ajuns că se 'și ia cea mai cruntă resbunare.

În continentulu americanu la nordu trăiesc nescă popôre selbategi, adevăratele parii ale omenimei. Se știe ce sorție avea copilulu în Rom'a păgăna. Aici e și mai lamentabilă. Tirani'a adeseori injustă și totdeun'a brutală 'lu predispune de curându și pe densulu la asemenea procedură. Părintii 'și arôga dreptulu asupr'a vietii și a mortii copiilor lor. Femei'a de Eschimo maltră-tată de barbatu 'și resbuna prin acea, că dă cu capulu baiatulu de cea mai apropiată stâncă. Multe se nisuesc a scăpă de pruncii sei în diferite forme: 'i cufunda în néua, 'i sugrumă etc.

Be-trăanii n'au aici nici unu respectu. Dacă se în-templa se nu mōra în urm'a relei tractări înainte de vreme, totu muriv'a elu închis într'o cavernă de frig, de fōme și desperare.

Be-trănetie disprețuite, părinți fără inimă, copii în-docili și ingrati, eacă famili'a din extremulu nord alu lumii nouă.

Pe litoralulu apusenu alu Africeii în mani'a, nisui-ntielor popôrelor civilizate, sclavia, acăsta plagă so-cială, va fi încă multu timp în vigōre.

Negrulu nu 'și admite consōrt'a se trăiescă cu elu împreună. Ea e închisă într'o colibă separată și cându 'i cere vr'unu serviciu, are sē se prezente înainte lui în genunchi cu semnele învederate ale submissiunei servile.

În fia-care casă esista consōrte și sclave. Pe femei le cumpăra mai cu deosebire pentru că se potu dirige mai usioru, er' de altă parte serviciile lor sunt mai lucrative.

Între femeile unei case este ôre-care ordinu hierar-chicu. Un'a este dōmna peste celelalte, cu tōte acestea ea făcia cu domnulu încă este servitōre.

Asi mai putea trece în revista câteva tieri des-criindu relațiunile familiari la mai multe popôre, dară nu o facu acăsta, căci și din cele insirate până acum apare că la popôrale la cari nu a petrunsu încă crești-nismulu — femei'a are unu rol umilitoriu, relațiunile familiari nu sunt nici pe departe astfel organizate ca și în tierile creștine*).

La noi soțulu, barbatulu încă este șiefulu familiei, elu este rege peste unu micu regatu, dar elu direge cu respectu și iubire. Barbatulu este capulu familiei, fe-mei'a 'i este angerulu. Prin dēmnitătea, inteliginți'a, afecțiunea să prevenitōria femei'a creștina ne aducē în minte idealulu pe care l'a descris Solomonu cu imagi-nile cele mai bogate ale literaturii orientale: *Gratia super gratiam, mulier casta et pudorata*. Că mama ea e încunjurată de devotamentu, veneratiune, de res-pectu și iubire. În brățiile ei 'și primescă copilăsiulu educatiunea, ea i descopere prim'a lucire a inteliginției, ea 'lu ingrigescă cu atăta solici-tudine.

Oh! iubirea mamei, iubire, pe care nime nu o uita!

Cându comparăm pozițiunea femeii creștine cu a celor descrise mai sus, este imposibilu se nu exclamăm: Cătu de frumosu ar' fi pământulu, dēcă tōte vetrele cas-nice întōrse la creștinismu, ar' oferī pretutindenea pri-virilor spectacolulu armoniei, concordiei, alu unirei, alu pacii și iubirei!

Augustinu O. Paul,

ascultatoriu de s. theologia și filosofia.

Bibliografia.

Avem înainte noastră șiese cărți menite pentru învătământulu limbei latine în prim'a și a dou'a clasă gimnasială, publicate de Paulu Budiu, profesoru gimnasialu, în colaborare cu Ștefanu Iosifu directoru și profesoru și Andreiu Bărsenu, profesoru gimna-sialu în Brașiovu. Aceste cărți, aparute în editur'a li-brăriei H. Zeidner în Brașiovu în anii 1887 și 1888, pōrta următoarele titluri:

a) *Carte de cetire latina*, pentru clasă I. gimn. 54 pagine 8°.

b) *Vocabulariu latinu*, pentru clasă II. gimn. 88 pag.

c) *Carte de cetire latina*, pentru clasă I. gimn. 86 pagine.

d) *Vocabulariu latinu*, pentru clasă II. gimnasială 128 pagine.

*) Dupăce veti face cātiva ani experiența întinsă prin mai multe tieri christiane, veti avea ocașuni triste mai multe decâtu ati dorī, că se ve convingeti, că mai sunt popōra chris-tiane de optu și nouă sute de ani, la care femei'a este trac-tată totu că sclavă, totu în modu barbaru și păgănescu. Cau-tati numai bine prin pregiuru și veti vedea chiaru și aici în tierile nōstre. Se nu ve seduca fatiari'a. Not'a Red.

e) *Gramatic'a latina*, pentru clasa I. si II. gimn. 58 pagine.

f) *Esplicari*, la cartile de limb'a latina pentru clasa I. si II. gimnasiala V+77 pag.*).

Cărtile sunt prelucrate după sistemul lui H. Perthes, precum acesta se arată pe titlul a fia-careia. Autorii lor prin urmare n'au pretensiunea, că acelea se tréca dreptu cărti originale, ci se multumescu de a le presentá publicului romanu sub modest'a firma de a fi compuse după modele streine. Modesti'a acést'a inse nu numai nu le deróga, dar inca 'i inaltia in ochii ómeniloru cu judecata. A scóte cărti originale este negresitu unu lucru pré frumosu, ademenitoriu chiaru pentru ómenii cu o ambitiune, ce trece fia câtu de puțin presté marginile cumpetului. Dar la unu poporu, ce se afla la începutu cu organizarea scóleloru sale, cărti de scóle, cari se fia si originale si la inaltimea timpului, e o raritate, de óre-ce pentru a compune asemenea carti se cere unu timpu lungu de experientie si in conditiunea acést'a se potu aflá numai popórele cele mai inaintate in cultura. Déca e deci, cá se nu ne amagimu noi pe noi insine, apoi trebue se admitemu, că anume pe terenulu scolaru, pentru a inaintá siguru si repede, nu ne remâne decâtu se profitamu de experientiele altoru popóre mai inaintate si alegéndu ce se afla mai bunu la acelea, se cautamu a adaptá modelele alese după impregiurarile si trebuintiele nóstre. Intre marginile unei alegeri de modele bune si a prelucrarei aceluia in cunoscentia de cauza, scriitorii nostri potu inca se-si satisfaca de ajunsu ambitiunea de a fi originali. Domniloru autori ai cărtiloru din discussiune li se cuvine tóta recunoscinti'a, că la compunerea aceluia au urmatu intocmai si astfelu ne-au dotatu literatur'a didactica gimnasiala cu nesce manuale, a căroru *metoda* se considera astadi chiaru in Germani'a ca cea mai inaintata.

Punctulu de manecare alu domniloru autori ni se arata indata la începutu in „Esplicari“. „Nu numai la noi, dicu dinsii cu totu dreptulu, ci si la alte popóre inaintate in cultura s'a auditu plângerea, cá pentru studiulu *limbei latine* se folosesce fórté multu timpu, éra rezultatele obtínute nu stau in proportiune nici cu timpul consumatu, nici cu munc'a intrebuintiata atâtu din partea profesoriloru, câtu si a scolariloru. Urmarea logica ar fi, că séu studiulu *limbei latine* nu mai este acomodatú pentru desvoltarea intelectualá a tinerimei din scólele medii, séu *metod'a* intrebuintiata la tractarea studiului, despre care e vorb'a, nu este corespundietóre. A admite tes'a prima ar fi absurd, căci despre importanti'a studiului *limbei latine* nu numai in gimnasiu, dar chiar si in scólele reale si civile superióre, atâtu din punctu de vedere formalu, câtu si din punctu de vedere alu cunoscentieloru reali, nu se mai indoiesce decâtu numai unu omu unilateralu. Asia daca in aplicarea unei *metode* mai rationale decâtu cea intrebuint-

tiata până aici, a unei *metode* basata pe legi psihologice, până acum nu deajunsu observate, este a se cautá si aflá remediulu defectului semnalatu mai susu“.

Da, asia este, *metod'a* aplicata până acum e caus'a, că invetiamentulu *limbei latine*, si nu vomu departá de adeveru, déca vomu dice, că invetiamentulu din scóle presté totu, nu dá rezultatele dorite. Caus'a e, că acea *metoda* nu se ocupa intru atâtu de scolaru si de priceperea lor, câtu mai multu de materi'a de invetiamentu, desfasiurându-o, séu mai bine disu, punendu-o inaintea scolariloru desfasiurata gat'a, precum a rezultatu din o inteligentia deplinu desvoltata. După acést'a *metoda* sunt construite si *sciintiele sistematice*, cari, precum e sciutu, 'si iau începutulu dela *notiuni* si dela definitiuni si regule séu legi abstracte; si numai cá din ocaziune, pentru ale ilustrá pe acelea, se dimitu unde si unde la exemple si casuri concrete. Procederea *metodei* acesteia este prin urmare *sintetica-deductiva* si, fiindca prin ea cunoscentiele se presenta in sistemu, construita conformu postulatelor *Logice*, se si numesce *metoda logica sciintifica*. Cărtile de scóla, compuse pe bas'a acestei *metode* inca nu se deosebescu de *sciintiele sistematice* propriu dise, decâtu prin aceea, că sunt póte mai puțin voluminóse, sunt compendii de sciintie. Se intielege, că scolariloru, a căroru inteligentia nu e inca deplinu desvoltata, materi'a de invetiamentu pe bas'a acestei *metode* de natura abstracta, nu se póte propune decâtu in modu *dogmaticu*, comunicánduli-se in ordinea si in sistemulu, stabilitu după cerintiele sciintiei, si aceia neavéndu decâtu se si-o insusiésca prin „memorisare“. Nu'i vorba, sunt intre scolaru si de aceia, cari in butulu acestei *metode*, strabatu de sine in materi'a de invetiamentu prin puterea spiritului lor si ajungu cu timpu la deplin'a ei pricepere. Dar asemenea scolaru sunt rari si cei mai multi din ei nu se alegu in urma, decâtu cu durerós'a experientia, că multe lucruri din scóla le-au invetiatu numai pentrucá se le uite, fiindu-cá n'au fostu in stare se le pricepa. Lips'a de capacitate si póte si negligeri'a scolariloru sunt de regula unicele ratiuni, prin cari in asemenea casuri se cérca a se escusá rezultatele insuficiente ale invetiamentului; inse *metod'a* nepotrivita după care s'a propusu acela este si ea totdeún'a vinovata si uneori numai ea e tóta vin'a.

Alta *metoda* trebue sè se caute deci si sè se introduca in scóle, déca e cá materiile de invetiamentu se devina adeverata proprietate spirituala a scolariloru si se li-se cultive spiritulu prin ele. Si acea *metoda* nu póte fi decâtu cea opusa *metodei sintetice-deductive*, va se dica *metod'a analitica inductiva*, carea ia dreptu punctu de manecare *concretulu* si *intuirea* aceluia si-i ridica pe scolaru la *abstract* prin lucrarea propria, prin lucrarea spontana, facéndu-i cá ei insisi se scóta din *concretu notiuni* si *definitiuni* si *regule* sau *legi abstracte*. Procederea acestei *metode* este prin urmare, *genetica*, de óre-ce după ea materi'a de invetiamentu se desfasiura sub ochii scolariloru astfelu, cá ei totu ce invatia dela începutu si până la sfársitu, invatia cu deplina pricepere. *Metod'a* acést'a se numesce fórté ni-

*) Pretiulu celoru insemnate la a) si b) e 1 fl., alu celoru insemnate la c) si d) e 1 fl. 20 cr., éra alu celei insemnate la e) e 35 cr. si alu celei insemnate la f) e 60 cr.

meritu si *metoda psihologica didactica*, pentru că pe bas'a ei invetiamentulu se propune conformu legiloru psihologice ale desvoltarii spiritului omenescu.

Din cele ce precedu se pôte întielege că, pe cându *metod'a sintetica deductiva* face pe scolari se fia numai receptivi, pe atunci cea *analitica inductiva* pe lângă receptivitate le desvôlta si spontaneitatea. De aci inse urmêza, că aceia dupa *metod'a analitica-inductiva* nu numai învăta usioru, dar si cu placere si cu interesu, si din *notiunile* si din *legile*, abstrase de ei insisi, prin activitate propria, potu si se si simtu multu mai tare îndemnati de a face *deductiuni* si *aplicatiuni* practice, decâtu din *notiunile* si din *regulele* sêu *legile*, ce li se dau se si le însusiesca de a gat'a impunenduli-se in modu autoritativu: si aici se adevăresce, că precum din ori-ce avere, asia si din sciint'a, ce omulu o aduna prin activitate propria, elu pôte si in realitate si face totdeun'a mai buna întrebuintiare, decâtu din un'a, ce a primit'o dea gata din partea cuiv'a.

In ceea ce privesce desfasurarea materiiloru de invetiamentu *metod'a analitica-inductiva* este asia dara fara nici o indoiela superiôra celei *sintetice-deductive*. Si cu tôte că avantajile *metodei analitice inductive* sunt puse in deplina lumina atātu prin sciint'a *pedagogiei*, câtu si prin experientiele dilnice, totusi sunt inca prea multi cari le ignoreza si continua a se folosi de *metod'a sintetica-deductiva*. E adevăratu că, desfasurându-se invetiamentulu pe bas'a *metodei analitice-inductive*, prin aceea se consuma mai multu timpu si lucrulu profesoriloru inca devine mai greu, decâtu deca se propune dupa cea *sintetica-deductiva*; de ôre-ce *metod'a analitica-inductiva* nu permite că cealalta de a se dá asia numite „lectiuni“, cu cari scolarii au sê se ocupe mai multu ei de ei, memorisându-le până si le imprima precum sunt expuse in carte. Dar tocm'a din cauza, căci *metod'a analitica inductiva* silesce ôre-cum pe profesori se prelucre materiile de invetiamentu in scôla impreuna cu scolarii, astfelu încātu se li se para că cum le-ar inventá ei insisi, acela in locu de a se luá in extindere prea mare, se aprofundéza mai multu, si deci si memorisarea loru devine mai usiôra. *Metod'a analitica inductiva* pôte astfelu se scadia si din sarcin'a, abia suportabila a scolilaroru, carea prin varietatea si inmultirea crescenda a obiectelor de invetiamentu amenintia a luá totu mai mari dimensiuni.

Dupa aceste excursiuni, ce le-amu crediutu necesare pentru a arată deosebirea dintre *metodele* amintite, urmédia se vedemu cum acelea vinu a fi aplicate le invetiamentulu *limbei latine*. Domnii autori ai cartiloru, despre cari vorbimu, se exprima asupra acestei cestiuni din insasi practic'a scolara astfelu: „Pe cându cei mai multi din autorii de carti didactice pentru *limb'a latina* au ramasu totu pe lângă *metod'a* invecita de a li se dá scolilaroru mai antâiu unele reguli din *Gramatic'a* acestei limbi si apoi cu ajatoriulu cuvintelor invetiate de a rostulu cu mare greutate a trece la aplicarea acestoru reguli la deosebite exemple sucite si învêrtite, pe atunci Perthes, consciu de principiulu psi-

chologicu: „Intuitiunea este bas'a reprezentatiunei (idei) éra acésta a notiunei“ sustine tocmai procedur'a contrara si pretinde, că *limb'a se nu se invetie din gramatica, ci gramatic'a se se desvôlta din exemple vii*. Elu scie, că este cu totul nenaturalu a sili sufletulu cuiv'a si mai cu sêma sufletulu copilului se primésca mai inteiu o abstractiune si apoi mai tardiu incetulu cu incetulu sê se convinga despre adevărule acestei abstractiuni in deosebite casuri concrete. O astfelu de procedura, pe lângă aceea, că este împreunata cu fôrte multe greutati, nu pôte provocá in nici unu casu atragerea fatia de studiulu, pe care voiesci a'lu propune, ci lasa pe scolariu indiferentu, că ori si ce lucru, ce i se impune in modu autoritativu si pe care sufletulu lui nu'lu pôte urmari cu destula inlesnirea. Cu totul astfelu de rezultate se voru obține pe calea aratata si întrebuintiata de Perthes, pe calea *inductiunei*. In locu de a încarcá dela inceputu capetele scolilaroru cu reguli seci, cu nenumerate paradigme invetiate in modu *mechanicu* si cu nesfârsite liste de cuvinte fara nici o legatura, Perthes pretinde, că instructiunea in *limb'a latina* se pornésca dela cartea de cetire si astfelu din propositiunile aflatôre in acésta carte, din contextulu veditu alu cuvintelor se se invetie treptatu, parte mare in modu inconsci, atātu vocabulele de lipsa, câtu si deosebitele paradigme si reguli gramaticale“.

Citatulu acesta va fi, credemu, de ajunsu, pentru a se puté cunósce din elu principiile, dupa cari cartile din cestiune sunt lucrate. Din parte-ne vomu mai adauge la cele espuse numai atât'a, că in aceste carti ce sunt scrise intr'o limba alésa si corecta, *metod'a analitica inductiva* este executata cu rigóre până in cele mai mici amenunte. Ele prin urmare se potu considerá că menite de a introduce in invetiamentulu *limbei latine* din scôlele nôstre o reforma, care nu va lipsi de a'si arată efectele sale salutare. Dreptu aceea ne si luamu voia de a le recomandá cu tóta caldur'a domniloru profesori, chiamati de a propune *limb'a latina*. I. P.

Sciri dela scól'a superiôra de fete cu internatu, infiintiata de către Asociațiunea transilvana.

Program'a a dou'a a acestui institutu, publicata pe anulu scolasticu 1887/8 de fostulu directoru Septimiu Albini venindu-ne la mână numai in lun'a trecuta, ne ținemu de patriotica datorintia către membrii Asociațiunei, către parintii elevelor si către luminatii si adevăratii patroni si inaintatori in cugetu curatu ai educatiunei femeii romane, a inpartasi la locul acesta unele informatiuni atātu din acea programa, câtu si altele din semestrulu I. alu anului scolasticu alu treilea.

Program'a II. are doué pârți principale. 1) Unu studiu titlatu *Limb'a romana* in scôlele de fete, de Septimiu Albini, studiu criticu mai alesu asupr'a *metodeloru* scolastice, pe care credemu că corpurile didactice lu voru luá in deaprópe consideratiune. 2) Sciri sco-

lastice, care nu ne indoimu că în partea lor mai mare au se traga asupra luarea aminte a publicului celui competentu.

Mai antău vine personalulu scólei si alu internatului. 1) Unu directoru totodata invetiatoriu. 2) Trei invetiatori si o invetiátore. 3) Doi catecheti pentru cele doué confessiuni religióse, în care se inparte poporul romanu în Ungari'a si Transilvani'a. 4) Patru instructori si instructóre în limb'a francesă, în music'a instrumentala si în gimnastica. Asia personalulu întregu a fostu de 11 persóne pentru cele patru clase civile sau superióre (care se potu asemená în câtv'a cu unu gimnasiu de patru clase).

În anulu scolasticu trecutu se infintiasă si un'a a cincea classă, provediuta si acésta în legea tieriei cu nume de complementara, destinata a se primí la aceea fete esite din tóte optu clasele scóleloru de fete, cu scopu de a se perfecioná prin repetitiune în mai multe cunoscintie din câte ascultasera în scólele superióre, a se si deprinde la lucru de mână si preste totu la economi'a casei. În acelu anu s'au aflatu siese fete mari, tóte romane, care invetiasera mai multu în scóle de alte limbi si doriau se asculte studii si în limb'a lor maternă. În acésta classă patru barbati generosi au propusu studiile gratuitu, anume limb'a romana, pedagogi'a de casa, igien'a si fisic'a si chemi'a. Numai pentru lucru de mână mai greu inpreunatu cu deprinderea în croitoria s'a platitu pe câte've'a luni unu salariu modestu din didactrulu încassatu dela elevele acestea, la o germana dintru o familia patriciana din Sibiiu.

Pe anulu curentu acésta clasă a cincia nu s'a deschis si nu se va deschide, până cându nu se voru înmultí în natiune elevele absolvente de cele patru clase superióre, atâtu aici câtu si pe la institute de alte limbi.

Materialulu obiectelor de invetiamentu asia cum se vede specificatu în programa este celu prescisu în lege, prin urmare fórte bogatu. Norocu mare, că ficele romane fórte destepte din natur'a lor cea romanésca, întielegu si coprindu prelegerile usioru, indata ce invetiatoriulu nu va uitá unu momentu, că este ascultatu de fíntie în etate înca fragedă. De aici vine, că adesea progresulu este în adeveru surprindietoriu.

Eleve înmatriculate au fostu în anulu 1887/8 în class'a I. 25, în cl. II 23, în cl. III. 19, în cl. IV. 8; éra în cursulu complementariu cum s'a disu, 6. Totalu în cinci clase 81 eleve.

În internatu 'si luara educatiune 43 de eleve, tóte aduse aici din diverse pârți ale tieriloru locuite de romani si nici un'a din Sibiiu.

Pe semestrulu curentu I. din anulu 1888/9 în cele patru clase civile se vedu înmatriculate 73 eleve, éra în internatu 43. În totu casulu cifre respectabile acestea, dacă vomu luá în consideratiune, că în scurtulu timpu de doi ani e preste putintia că unu institutu nou se ajunga la cunoscinti'a tuturor classelor si cercurilor interessate de elu si se'si întemeiedie unu renume, chiar si în casu cându nu ar fi combatutu de nici unu adversariu, pe fatia sau intru ascunsu.

Dela 1 Februaru înainte se primescu eleve în tóte clasele pe sem. II-lea, cum si în internatu pre lângă conditiunile cuprinse în regulamentu si anuntiate mai de multe-ori. Că câtu se voru înmultí elevele, cu atâtu si spelele voru descesce.

Din dio'a în care Associatiunea sau mai exactu, însasi natiunea va îngriji de unu fondu siguru, din alu cărui venitulu regulat se póta fi platiti professorii, spelele internatului de fete potu se scada la 15 fl. pe luna, éra didactrulu sau tax'a scolastica la 10 fl. pe anu. Spelele internatului în acelu casu fericitu aru putea fi si mai mici, dacă nu amu scí cu totii, că tinerimea de sexu femeiescu cere cu totulu alte îngrigiri de natura delicata, care la tinerime de sexulu barbatescu nici din audiu nu sunt cunoscute. Grija de sanetate si curatiuni'a în internate de fete cere dese visite de medicu, cum si unu personalu de femei pentru ocupatiuni speciali, éra acestea servitii nu potu fi gratuite, ele cauta se fia remunerate.

Scurtu, educatiunea femeii cere o tractare specială, care trebue se fia bine cunoscută. Selbataci'a seculară are se si mai încetedie odata.

Red.

Literatura*).

Urmátorele 2 opsióre din literatur'a poporală sunt gat'a pentru tipariu.

I. Rugi de câmpu poesii poporale,

care conținu:

- I. *Balade* 207 si adeca;
 - a) Căntece betrănesci 76;
 - b) Căntece voinicesci 131;
- II. *Căntece ostasiesci* 191;
- III. *Căntece de bucuria* 31;
- IV. *Căntece de iubire* 358;
- V. *Căntece de jale* 355;
- VI. *Căntece de doru* 231;
- VII. *Căntece de uritu, manie, necasu* 499;
- VIII. *Doine satirice* 291;
- IX. *Chiuituri* vr'o 2000 si
- X. *Cântari diverse* vr'o 500.

Acesta ar' fi unu opsiorn care ar' cuprinde asia dara 4663 poesii poporale, si

II. Saténulu Romanu.

Unele datine, credintie, obiceiuri poporale de preste totu anulu si la tóte ocasiunile si dilele însemnate.

Cuprinsulu:

- I. *Suveniru din copilarie*;
- II. *Prinderea postulului de Craciunu*;
- III. *Craciunulu ungurescu*;
- IV. *Serile de iérna*;
- V. *Colindele în genere*:

*). On. Redactiuni ale foiloru nóstre sunt rugate a publicá acésta încunoscintiare.

a) Sfantulu Nicolae, b) Versulu sf. Nicolae, c) Versulu pustiei, d) Numerii dela 1—12, e) Omulu seracu cu copii multi, f) Versulu unui betivu cum se sfadesce cu muierea sa, g) Versulu Palincii, h) Fonfulu si trandafirulu (legenda).

IV. Craciunulu romanescu (varuitulu, uciderea porciloru, Coptatura Craciunului, Ajunulu Craciunului, Colindatorii, Vifaimulu, Turca, Junii colindatori. Cum se petrecu colindele in Bihoru, Pancenesci (tiar'a Hatiegului), muntii apuseni?

VII. Colinde 200 si unu adausu: Din sér'a de Craciunu dela Catu, comunicatu de d-lu Septimiu Albini redactorulu actualu alu Tribunei.

VIII. Anulu nou (cu mai multe colindi).

IX. Bobotédia, (cu 6 colindi).

X. Diua ursului.

XI. Intempinarea D-lui. Prinderea postului de Pasci, San-Tóderu, Bab'a Dochia, Alexie, omulu lui Dumnedieu; Versulu lui Alexie, Iosifu, Lasarea de Postulu-mare, Legarea graneloru, totu la Alexie, Sierpii cei albi, Caii lui San-Tóder, Blagovestenile, Floriile, Versulu primaverei, Cântarea, Versulu Floriiloru, Cântarea doiósa, Septemân'a patimiloru, la Joia mare, Strigarea preste satu, Vinerea patimiloru, Patim'a lui Christosu, Versu de pocaintia, Versulu lui Adamu, Versulu sfintei Cuminecaturi, Versulu lui Isusu Christosu, Versulu judecatii, Versulu Restignirei.

XII. Pascile. Pentru ce rosiescu ómenii óue? Diu'a invierii, Versu la invierea d-lui, Versulu Pasciloru, Invierea lui Christos, Éra versulu pasciloru, Éra versulu Invierii d-lui, Irmosu la mésa, Totu la Pasci.

XIII. Sãn-Georgiulu. Comorile lui Darie imperatu, Comorile lui Decebalu, E bine si bogatu, Noroculu bubósei.

XIV. Multe si merunte: 1. Inaltierea. 2. Armindenulu. 3. Armingenii. 4. Versulu Inaltierii. 5. Calusierii. 6. Rusalile. 7. Versulu Rusaliloru. 8. La Sãn-ziene. 9. Sãn-Petru. 10. Seceratulu. 11. Cunun'a. 12. Cânteculu cununei. 13. Ilie proroculu. 14. Sfantulu Ilie si iadulu. 15. Ilie proroculu. 16. Trasnetulu si fulgerulu. 17. Cându tuna mai întâiu. 18. Curcubeulu. 19. Bozulu. 20. Probejele. 21. Versu la Schimbarea la fatia. 22. Sânta Maria. 23. Versu la 15 Augustu. 24. Versu la Adormirea Maicei Domnului. 25. Cântare jalnica. 26. Rugaciunea maicei Preceste. 27. Rugaciunea ingerului. 28. Rugaciunea sfintei Vineri. 29. Povestea Maicei Domnului. 30. Diua Crucii. 31. Versulu sfintei Cruci. 32. Vinerea mare. 33. Sãm-drulu. 34. Apostolulu Filipu. 35. Apostolulu Andreiu. 36. Sãn-Nicora. 37. Sântulu Spiridonu. 38. Sântulu Ignatu. 39. Martiolea. 40. Alte dile. 41. Partile dilei. 42. La miediulu noptiei. 43. Partile lunei. 44. Unele Animale (24 de animale, legendele lor). 45. Omulu. Omulu cu sórtea lui, cu tóte qínele bune si rele, cu duhurile si stachiile de cari este ocolitu, dela nascere pâna la mormentu, va forma unu tractatu deosebitu, la care muncescu de presentu. I. P. R.

Acesta e manuscriptulu de sub II. „Saténulu Romanu“ care manuscriptu la mine se estinde pe 948 pagine, ér' celu de sub I se estinde pe aprópe 500 de pagine, fiindu scrisa fia-care poesie pe foitia separata. Ambele manuscrise sunt gata de pusu sub tipariu, dér subscrisulu, scriitorulu lor — dascalu romanescu ruralu fiindu — de sine se intielege ca

nu póte avea bani se le tiparésca, deci cauta unu editoru, care se le tiparésca, fia pe ambele, fia numai unulu din ele. Cine ar' voi a reflectá la acésta intreprindere, este rugatu a se adresa pâna la $\frac{1}{1}$ 1889 s. n. la

Stimatorulu

Ioanu Popu Reteganulu,
invetiatoriu ruralu in Rodn'a veche,
O-Rodna. Transilvani'a.

PARTEA OFICIALA.

Nr. 360/1888.

Procesu verbale

alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a româna si cultur'a poporului român, luatú in siedint'a extraordinara dela 1 Decemvrie n. 1888.

Presiedinte: G. Baritiu. Membrii presenti: Dr. Il. Puscariu, P. Cosm'a, Elia Macellariu, I. V. Russu, B. P. Harsianu, I. Popescu, Z. Boiu, Nicanoru Fratesiu controloru.

Secretariu: Dr. I. Crisanu.

Nr. 172. Presiedintele comitetului, D-lu G. Baritiu, arata, cá s'a aflu indemnatu a conchiemá pe membrii comitetului la siedintia extraordinara intr'o cauza trista, spre a anuntia adeca, cá membrulu comitetului si membrulu fundatoru alu Asociatiunei ilustrulu Domnu Paulu Dunc'a de Sajó, consilieriu gub. in pensiune, s'a mutatu la cele eterne si cá ceremoni'a inmormentarii binemeritatului barbatu se va ținea Luni in 3 Decemvrie n. a. c.

— Comitetulu adâncu miscatu de trist'a scire, ce 'i se face, decide:

1. se dea expresiune la protocolu adâncei sale dureri pentru perderea cea atátu de simtita;

2. se'si descopere jalnicei familii condolenti'a prin o deputatiune in persónele Dloru G. Baritiu, I. Hani'a si I. St. Siulutiu;

3. se puna pe cas'a Asociatiunei (strad'a morii Nr. 8) o flamura négra pâna dupa inmormentare;

4. se depuna pe sicriu o cununa de flori;

5. se participe la inmormentare in corpore;

6. se vorbésca la mormentu in numele Asociatiunei transilvane membrulu comitetului d-lu Zacharia Boiu.

Sibiiu, d. u. s.

George Baritiu m. p., Dr. Ioanu Crisanu m. p.,
presiedinte. secretariu II.

Verificarea acestui procesu verbalu se increde dloru: I. Popescu, P. Cosm'a, Il. Puscariu.

S'a cetitu si verificatu. Sibiiu, 5 Decembre 1888.

P. Cosm'a m. p. Dr. Il. Puscariu m. p. I. Popescu m. p.

Nr. 369/1888.

Procesu verbale

alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luatu in siedint'a dela 6 Decemvrie n. 1888.

Presedinte: George Baritiu. Membri presenti: Dr. Il. Puscariu, P. Cosm'a, Z. Boiu, Elie Macellariu, I. Popescu, I. St. Siulutiu, B. P. Harsianu, Nicanor Fratesiu, controlor.

Secretariu: Dr. I. Crisianu.

Nr. 173. Inaltulu ministeriu de interne, prin harti'a dto 24 Octomvrie a. c. Nr. 70171 intaresce alegerea intru presedinte alu Asociatiunei transilvane, a d-lui G. Baritiu, efeptuita in adunarea generala tinuta in Abrudu la 5 si 6 Augustu a. c., ear alegerea intru vice-presedinte alu aceleasi Asociatiuni, a d-nului archimandritu si vicariu archiepiscopescu Nicolau Popea, efeptuita totu in numit'a adunare, nu o intaresce. (Ex. Nr. 341/1888).

— Harti'a inaltului ministeriu se ia la cunoscentia, incatu pentru partea referitoare la alegerea de vice-presedinte, cu parere de reu, avendu a se face despre cuprinsulu ei raportu la procsim'a adunare generala a Asociatiunei. Acestu concludu se comunica si d-lui archimandritu si vicariu Nicolau Popea.

Nr. 174. In nexu cu cele cuprinse la punctulu precedentu alu acestui procesu verbalu se hotaresce:

— Pentru casulu, candu d-lu presedinte va fi impededatu de a functiona, flu va substitui in tote drepturile si indatoririle sale, cuprinse in §. 14. din statute, potrivit §-lui 30 din statute, membrulu comitetului, d-lu Baronu D. Ursu.

Nr. 175. Dumitru Moldovanu, locuitoru in Chinari, descendentu din un'a din familiile fostei comune Tofaleu, se roga pentru unu stipendiu din fundatiunea „Tofaléna“ pe sem'a fiului lui Ioanu, invetiacele de cismarie in Muresiu-Osiorheiu. (Ex. Nr. 350/1888.)

— Cererea fiindu pentru anulu acest'a intardiata, petentele se indrepta la concursulu ce se va escrie in anulu viitoriu, avendu a-si instrui suplic'a conformu stipulatiuniloru concursuale.

Nr. 176. Cererea invetiatoriului Petru Stefone Pred'a din Petril'a, de a i se dona 5 volume din foia Asociatiunei si anume cate unu esemplaru din cursurile aniloru 1881—1885. (Ex. Nr. 351/1888).

— Nu se pote incuviintia.

Nr. 177. Cererea invetiaceleului de ciobotarie Petru Muntenu din Alb'a-Iuli'a, pentru unu ajutoriu sau stipendiu, spre a-si pute continua invetiarea. (Ex. Nr. 352/1888).

— Nefindu vacante stipendii cu asemenea destinatiune, nu se pote incuviintia. Petentele se indrepta la concursulu, ce se va escrie in viitoriu.

Nr. 178. Iulian'a Iovescu, guvernanta la internatulu impreunatu cu scol'a Asociatiunei, prin harti'a dto 18 Noemvrie a. c., multamesce pentru oficiulu, ce i s'a concrediutu,

aretandu, ca spre inceperea functiunei se va presenta in primele dile ale lunei Decemvrie a. c. (Ex. Nr. 354/1888).

— Spre sciintia, cu aceea, ca numit'a D-ra 'si-a inceputu deja functiunea de guvernanta.

Nr. 179. Cu provocare la harti'a presidiului acestui comitetu dto 29 Octomvrie a. c. Nr. 38 d-lu Dr. I. Ratiu, avocatulu in Turd'a, arata, pe bas'a actelorulu aflate in archivulu comitatului Turd'a-Ariesiu si in remasulu dupa reposatulu avocatulu Anani'a Moldovanu, din Turd'a, starea, in care se afla afacerea dreptului de mora alu Asociatiunei in comun'a Vidr'a, precumu si pasii, ce ar fi se se intreprinda in viitoriu in acesta cauza, d-lu Dr. Ratiu substerne in alaturare si actele provocate. (Ex. Nr. 356/1888).

— Tote actele referitoare la dreptulu de mora alu Asociatiunei in comun'a Vidr'a se transpunu d-lui avocatulu Dr. I. Ratiu din Turd'a cu imputernicirea, de a representa Asociatiunea si a face toti pasii de lipsa in afacerea acest'a.

Nr. 180. Directiunea despartimentului IV (Sas-Sebesiu) alu Asociatiunei, prin harti'a dto 22 Noemvrie a. c. Nr. 18 substerne protocolulu adunarii generale a despartimentului, tinute la 28 Octomvrie a. c. in comuna Sasciori, dimpreuna cu list'a despre banii incursi dela membrii ordinari si cu sum'a de 42 fl. tacse incurse.

Din protocolulu adunarii generale se vede:

a) ca au intratu ca tacse dela membri ordinari 40 fl. si 2 fl. pentru diplome, ear dela membrii ajutatori sum'a de 56 fl. 25 cr. cu totulu 96 fl. 25 cr. v. a.;

b) ca s'au preliminaru pentru anulu 1888/9 sum'a de 56 fl. 25 cr., pentru trebuintiele despartimentului, si anume:

1. pentru cancelari'a biroului 5 fl.
2. ca spese de caletorie la adunarea generala viitoare 15 fl.,
3. pentru unu stipendiu unui academistu din despartimentu 25 fl.;
4. ca spese neprevedute 11 fl. 25 cr.;

c) ca alegerea locului pentru adunarea generala viitoare se increde subcomitetului, avendu acesta a considera si invitarea din partea comunei Reheu. (Ex. Nr. 357/1888).

— Primirea sumei de 42 fl. v. a. se cuitéza. Hotaririle adunarii generale, aretate la punctele a) c) servescu spre sciintia, cu aceea, ca membriloru noi li se va estrada diplom'a numai dupa ce voru fi obtinutu aprobarea adunarii generale a Asociatiunei.

Incatu pentru hotarfrea cuprinsa la punctulu b) referitoare la preliminarulu pro 1888/9, se aproba numai incatu pentru spesele pentru cancelari'a biroului cu 5 fl., si pentru stipendiulu de 25 fl. Spesele neprevedute 11 fl. 25 cr. si cele de caletorie cu 15 fl., nefindu usitate, nu se potu incuviintia, avendu in urmare sum'a de 26 fl. 25 cr. v. a. a se substerne aici fara amenare.

In legatura cu acest'a, Onorat'a Directiune se fie recercata a raspunde fara amenare la hartiile acestui comitetu dto 8 Aprilie 1887 Nr. 145 si 28 Martie a. c. Nr. 56.

Nr. 181. Cu provocare la insarcinarea primita cu datulu 3 Octomvrie a. c. Nr. 259 de a lua in sema si de a collauda

lucrările efectuate de întreprindietoriul Avramu Iancu la cas'a apartinătoare la lasamentul după fericitul Avramu Iancu, d-lu Michailu Andreic'a raportéza: că până la repararea pe din afara a unui zidu, toate lucrările au fostu seversite în conformitate cu condițiunile de licitațiune; repararea zidului amințitu nu s'a pututu efectui din caus'a unei colne pline cu lemne ce a fostu pe acelu zidu, care colna inse în primăver'a anului viitoriu se va mută de acolo, și atunci întreprindietoriul va efectui și această reparatură. Materialul folositu de întreprindietoriu până la scândurile folosite, care pară a fi fostu veridic, e solidu.

Încătu pentru modulu, cum ar fi să se foloséscă cas'a, că se aduca ceva venit, comitetul ar fi să se pună în conțelegere cu d-lu Michailu Gombosiu, ori cu întreprindietoriul, ambii fiindu vecini. (Ex. Nr. 359/1888).

— Spre știință, cu aceea, că întreprindietoriul Avramu Iancu se caute a îndeplini și lucrările încă nerealizate; numai după-ce și acestea lucrări se voru fi luate în sémă, i se va putea eliberă și restul din sum'a preliminară pentru lucrările din cestiune preste totu.

182. Se presentéza o socotéla a maeistrului masariu Ardeleanu, în sum'a de 2 fl. 80 cr. pentru unele reparaturi la ușile dela odaile de cancelarie a comitetului Asociatiunei. (Ex. Nr. 359/1888).

— Sum'a de 2 fl. 80 cr. v. a. se asemnéza la cass'a Asociatiunei spre platire.

Nr. 183. Presidiul raportéza, că încătu pentru socotelele școléi Asociatiunei pe anul scol. trecut, fostul directoru alu acestei școlé, d-lu S. Albini nu le-a substernutu nici în urmă provocarei, ce i s'a facutu pe bas'a concludului comitetului dto 8 Noemvrie a. c. Nr. 348, de și în conformitate cu acelu concludu a fostu amenințiatu cu darea în judecată.

— Se autorizéza biroulu a luă unu advocatu și a-i da aceluia materialulu de lipsă, pentru de a constrînge pe d-lu S. Albini, pe calea judecătorei se facă socotél'a, cu care este obligatu că fostu directoru alu școléi Asociatiunei.

Nr. 184. Au încursu la comitetu taxe de membrii și de diplome dela Savu Mateiu din S. Sebesiu, Ioanu Oncescu din Reheu și comun'a politică Reheu câte 5 fl. pro 1888 și câte 1 fl. pentru diploma, Stefanu Morariu din Sasciori 10 fl., Pavelu Vulcu 5 fl. pro 1888, Alexandru Darabantiu din Bistr'a 65 fl. v. a. că restantie pentru anii 1876—1888.

— Spre știință.

D. u. s.

George Baritiu m. p.,
presedinte.

Dr. I. Crisianu m. p.,
secretariu II.

Verificarea acestui procesu verbalu se increde d-loru Ios. Siulutiu, Zacharia Boiu, Nicanoru Fratesiu.

Se verifica.

Nicanoru Fratesiu m. p. Zacharia Boiu m. p. Ios. Siulutiu m. p.

Nr. 249/1889.

Procesu verbale

alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luate în ședință dela 4 Ianuarie 1889 n.

Presedinte: George Baritiu. Membrii preșenti: Davidu Br. Ursu, Dr. Il. Puscariu, Ioanu Hani'a, E. Macellariu, I. Popescu, Z. Boiu, Parteniu Cosm'a.

Secretariu: Dr. I. Crisianu.

Nr. 1. D-lu Seb. P. Radu, prof. gimnasialu în Blaju, carele de prezentu petrece în Budapeșt'a spre a se pregăti la facerea riguróseloru, se rógă se i se permita a răspunde tax'a de membru pro 1888 după ce se va reintórce în Blaju, éra și până atunci se fie consideratu de membru alu Asociatiunei. (Ex. Nr. 373/1888).

— Se încuviințéza.

Nr. 2. Tipografi'a archidieceșana presenta 2 conturi, unulu de 627 fl. 09 cr. v. a. pentru tipărirea și expedarea organului Asociatiunei „Transilvani'a” în anul 1888, și unulu de 6 fl. 70 cr. pentru tipărirea unoru formulare și a programelor pentru adunarea generală a Asociatiunei din 1888. (Ex. Nr. 377 și 378 ex 1888).

— Sum'a de 627 fl. 09 cr. v. a. precumu și cea de 6 fl. 70 cr. v. a. se aviséza la cassă pentru a fi platite: anumu 627 fl. 09 cr. din pozițiunea bugetului, menită pentru tipărirea fôiei „Transilvani'a”, ér 6 fl. 70 cr., avându a se pune în contulu șpșelor neprevădute.

Nr. 3. Reuniunea invetiatoriloru romani gr. or. din districtulu VIII de invetiamentu alu Reghinului, înființiată la 1882, se rógă a se da gratuitu pe sém'a bibliotecéi ei câte unu exemplariu din fôia „Transilvani'a”, de pe anii trecuti. (Ex. Nr. 386/1888).

— Cererea se încuviințéza întră cătu voru permite împregiurarile.

Nr. 4. Ioanu Ratiu, studentu de classă VI gimn. în Clusiu, și stipendistulu alu Asociatiunei, își motivéza șporiulu făcutu în studii în decursulu I-lui cwartalu alu anului școlariu curențu. (Ex. Nr. 387/1888).

— Spre știință.

Nr. 5. D-lu profesoru sem. G. Dim'a, avându de a mai primí honorariulu pe lun'a Iunie a anului scol. 1887/8 în sum'a de 25 fl. v. a. pentru instructiunea în piano a 5 eleve din internatulu școléi Asociatiunei, se rógă, că comitetulu se dispună a i se plăti numit'a suma. (Ex. Nr. 388/1888).

— Si până se va finalisă afacerea cu depunerea socotelorulu pe anul scol. trecut din partea fostului directoru alu școléi Asociatiunei, sum'a de 25 fl. v. a. cerută de d-lu prof. G. Dim'a, se asemnéza la cassă spre a fi platită în contulu ratiociniului școléi pe anul școlariu 1887/8.

Nr. 6. Aurelu Papu, invetiăcelu de papucăriu în Deju și fostu stipendiatulu alu Asociatiunei, se rógă a i se acordă și pe viitoriu ajutoriulu avutu, de ôre-ce elu a parasitu pe maeistrulu seu de mai înainte și a intratu la altulu din caus'a tractamentului reu, și că nu era pusu la invetiatur'a meseriei, ci la alte servitii, elu inse nu avuse de scopu a parasí meseri'a, ci numai a se mută la altu maeistru, la care se póta

invetia, precum a si facutu. La cerere invetiacelelu Papu alatura si o cuitantia pentru rat'a din urma, ce 'i-ar compete pe anulu espiratu 1888. (Ex. Nr. 392/1888).

— Cererea se incuviintieza, acordandui-se petentului ajutoriulu avutu si pentru viitoriu, cu acelu adausu, ca de acestu ajutoriu se va pute bucura numai cu incepere dela 1 Ianuarie a. c. dupa-ce o parte din jumetatea a dou'a a anului trecutu o a petrecutu acasa.

Nr. 7. Directiunea Despartimentului IX (Simleulu-Silvaniei) substerne prin harti'a de dtto 25 Decemvrie 1888 Nr. 21 protocolulu adunarei generale a despartimentului, tinuta la 6 Augustu 1888 inainte si dupa prandiu in comun'a Domninu, dimpreuna cu sum'a de 55 fl. intrati din taxe dela membrii ordinari. Din protocolulu adunarii se vede:

1. Ca premiile stabilite in adunarea din anulu 1887 s'au distribuitu dupa cum urmeza:

a) invetiatoriulu din Basesci Ioanu Chir'a a primitu 1 vaca cu vitielu;

b) invetiatoriulu din Domninu Ipate Todorénu a primitu 1 scrófa cu 5 purcei;

c) invetiatoriulu din Simleu Petru Longinu a obtinutu premiulu de 20 taleri;

d) invetiatorii Nicolae Maximu din Hurediu, Ioanu Oltenú din Pereceiu si Gavrilu Hossu din Crasn'a, au primitu câte 10 taleri;

e) 32 elevi ai scólei din Domninu au primitu carti, baste, ghetes si recuisite de scrisu.

2. Ca la formarea premiilor numite au contribuitu:

a) G. Papu din Basesci cu 1 vaca cu vitielu si cu 1 scrófa cu purcei;

b) Dr. I. Nichit'a cu 20 fl. v. a.;

c) institutulu „Silvani'a“ cu 20 fl. v. a.;

d) Alimpu Barbolovici, vicariu cu 10 fl. v. a.;

e) Demetriu Coroianu, protop. cu 10 fl. v. a.;

f) Andreiu Cosm'a, dir. cu 10 fl., ér restulu 'l-a suplinutu despartimentulu.

3. Ca s'au incassatu cu ocaziunea adunarii cu totulu 60 fl. v. a. si anume: 55 fl. dela membrii ordinari vechi si noi, ér 5 fl. dela membrii ajutatori; la cesti din urma se adauga si sum'a de 18 fl. intrati in decursulu anului cá ajutore.

4. Ca s'a decisu, cá sum'a de 23 fl. intrati dela membrii ajutatori, se se lase la dispositiunea despartimentului pentru promovarea scopurilor culturale ale aceluia.

5. Ca adunarea generala viitoare se va tine in comun'a Tresnea, remanendu, cá subcomitetulu se fixeze terminulu tinerii. (Ex. Nr. 393/1888).

— Se adeveresce primirea sumei de 55 fl. v. a. cu aceea, cá membriloru noi li se va estrada diplom'a numai dupa-ce vor fi obtinutu aprobarea adunarii generale a Asociatiunei, si voru fi respunsu si tax'a pentru diploma de câte 1 fl. Conclusulu referitoru la distribuirea premiilor, precum si insemnarea celor ce au contribuitu la formarea aceluia, servescu spre placuta sciintia.

Retinerea sumei de 23 fl. pentru scopurile despartimentului se ia cu aprobare la cunoscintia.

Nr. 8. Directiunea scólei de fete cu internatu a Asociatiunei substerne prin harti'a de dtto 25 Decemvrie 1888

Nr. 321 procesulu verbalu alu conferintiei corpului didacticu dela 22 Decemvrie 1888. (Ex. Nr. 1/1889).

— Spre sciintia: Conclusele speciale luate la singuraticile puncte din procesulu verbalu numitu, se voru comunica cu directiunea institutului.

Nr. 9. Au intratu la comitetu taxe de membrii dela Filipu George din Alb'a-Iuli'a 5 fl. pro 1888, Tamas Nicolau din Grindu 5 fl. pro 1888, Dr. Moisil din Naseudu 2 fl. 50 cr. pro 1888, Gregoriu Pletosu din Naseudu 2 fl. 50 cr. pro 1888, Papu Stefanu din Mihaltiu 5 fl. pro 1888, Butnaru Zosimu din Brasiovu 5 fl. pro 1888, Baritiu Jeronimu din Sibiu 5 fl. pro 1888, Titu Budu din Siugatag-satu 5 fl. pro 1889, Nicolau Fratesiu din Sanpetru 5 fl. pro 1888, Alimpu Barbolovici din Simleu, Simionu Aros din Simleu, Andreiu Cosm'a din Supurulu de susu, Vasile Patcasu din Hotovanu, Teodoru Papu din Ortelicu, Florianu Ciocanu din Cehu, Ioanu Popu din Domninu, Michaiu Borbeiu din Ghiboa, Vasile Mic'a din Odorheiu, Vasile Ghetie din Cuceu, Vasile Papu din Selsigu câte 5 fl. pro 1888; Nicolau Marinu din Bistrit'a, Florianu Ciocanu din Cehu si Ioanu Popu din Domninu câte 5 fl. pro 1889.

— Spre sciintia.

Nr. 10. Avendu-se in vedere, cá practic'a observata pana acum de a se incassa taxele anuale restante dela membrii ordinari ai Asociatiunei prin mandate postale, trimise singuraticiloru din centru, n'a intimpinatu consimtiulu tuturoru despartimentelor Asociatiunei, cerenduni-se din partea unor'a expresu, cá se se mentina usulu din trecutu; avendu-se in vedere, cá prin aceea, cá o parte mare din mandatele trimise ni s'au retornatu, fara a fi fostu onorate de către adresati, causandui-se astfelu cassei Asociatiunei numai spese; avendu-se in vedere, cá dupa unele din mandatele trimise ni s'a luat repertu de timbru si cá recursulu nostru in acésta cauza a fostu respinsu din partea locuriloru competente, de unde va urmá, cá sustinendu-se acésta practica si in viitoriu, vomu avé se ne asteptamu la spese si mai mari cá in trecutu:

— Cassariulu Asociatiunei d-lu Gerasimu Candrea, primisce insarcinarea a studiá lucrulu si a face comitetului la timpulu seu propuneri relative la modalitatea, cum ar fi se se insarcineze On. Directiuni ale despartimentelor se incasseze densesle cátu mai ingraba restantiele de pe anulu trecutu 1888, pentru cá se-i fia comitetului posibilu a stabili definitivu list'a membriloru ordinari cu taxa anuala, si pentru a se pute sci, cui e a se trimite in anulu acést'a fói'a „Transilvani'a“ in conformitate cu conclusulu adusu in adunarea generala a Asociatiunei tinuta in Alb'a-Iuli'a.

D. u. s.

G. Baritiu m. p.,
presiedinte.

Dr. I. Crisianu m. p.,
secretariu II.

Verificarea acestui procesulu verbalu se increde d-loru: Ioanu Hani'a, Parteniu Cosm'a, Ioanu Popescu.

S'a cetitu si verificatu.

Sibiu, in 5 Ianuarie 1889.

Parteniu Cosm'a m. p. Ioanu Popescu m. p. Ioanu Hani'a m. p.

Necrológe.

Mórtea érási mai secerà dintre membrii fruntasi ai Asociatiunei nóstre in intervale fórte scurte. Noi primáramu acesteá necrológe:

† **Paulu Dunc'a** de **Sajo**, consiliariu gubernialu regescu in pensiune, membru fundatoru alu „Asociatiunii transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu“, precum si membru ordinariu alu comitetului „Asociatiunei“ dela infintierea ei pâna in prezentu, fostu membru alu senatului imperialu si fostu deputatu dietalu, presedinte alu comitetului parochialu alu bisericei gr.-cath. din Sibiiu, membru alu comisiunii comitatense si alu consiliului cetatienescu etc., dupa unu serviciu de statu activu si conscientiosu de preste 42 ani, in alu 89-lea anu alu etatii sale, in urm'a unui morbu de 14 zile, in 1 Decembrie la 3 óre diminétia fiindu impartasitu cu sfintele Taine, 'si a datu nobilulu sufletu in mânilé Creatorului.

Remasitielé pamentesci ale scumpului si neuitatului decedatu s'au transportatu Luni, in 3 Decembrie a. c. st. n. la 2 óre dupa amédi din cas'a sa proprie, strad'a Cismadiiei Nr. 2 in cimiteriulu din suburbiulu Iosefinu (pórt'a Cismadiiei) spre repausu éternu.

Cuprinsi de adâncá durere aducemu acésta durerósa si trista scire la cunoscinti'a tuturor consangeniloru, amiciloru si cunoscutiloru decedatului in Domnulu.

Sibiiu, in 1 Decembrie 1888 st. n.

Iosefin'a Pascovics nasc. Dunc'a de Sajo, Ann'a Dunc'a de Sajo, cá fice. Emil Pascovics, Eugenu Pascovics, cá nepoti. Luis'a Dunc'a de Sajo, cá nepóta.

† Capitulu Catedralei Metropolitane gr.-cath. din Blasiu cu adâncá dorere aduce la cunoscintia incetarea din viatia a iubitului confrate **Ioanu Fekete Negrutiu**, canonicu, lectoru alu bisericei catedrale Metropolitane din Blasiu, asessoru alu Tribunalului matrimonialu de a II-a Instantia pentru diecesele sufragane, inspectoru alu tuturor scóleloru elementarie din archidieceasa, membru alu esactoratului si alu comisiunei scolastice archidiecesane. Asessoru alu sântului scaunu Metropolitanu, asessoru alu consistoriului episcopescu alu Gherlei, membru pre viétia alu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, care in urm'a unui morbu îndelungatu Marti in 4 Decembrie st. n. 1888 la 2 óre nóptea provediutu cu cele sante, si-a datu blândulu seu sufletu in mânilé Creatoriului in alu 71-lea anu alu vietiei si alu 45-lea alu preotiei sale.

Remasitielé-i pamentesci s'au inmorméntatu dupa ritulu sântei biserici Mercuri in 5 Decembrie 1888 la 2½ óre dupa amédi in cimiteriulu bisericei parochiale din locu.

Blasiu, 4 Decembrie 1888.

Fi-ei tierin'a usióra si memori'a binecúventata!

† Subscriii cu inima frânta de durere aducu la cunoscintia tuturor rudeniiloru si amiciloru, cá multu iubitulu lorú fiu, respective sógiu, frate, tata si mosiu **Vasillé Rosiescu**, paroch si protopresbiteru gr.-or. alu tractului Clusiiului, fostu deputatu alu congresului nationalu bisericescu si alu sinodului archidiecesanu gr.-or., membru pe viatia alu „Asociatiunei

transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu“, membru in comitetulu municipalu alu orasiului Clusiu, s. c. l. dupa unu morbu greu si îndelungatu, impartasitu fiindu cu sfintele taine, a reposatu in 27 Noembrie la 1 óra diminétia in anulu alu 62-lea alu vietii sale pline de activitate si in alu 37-lea alu fericitei sale casatorii.

Osemintele multu regretatului defunctu s'au asediatu spre odihna vecinica Marti in 29 Noembrie (11 Decembrie) a. c. la 3 oare dupa amédi in cimiteriulu bisericei gr.-or. din locu.

Fi-ei tierin'a usióra si memori'a neuitata!

Clusiu, 27 Noembrie (9 Decembrie) 1888.

Ioanu Veresiu-Rosiescu, parochu gr.-or. in Gheró-Osiorcheiu, tata. Ann'a Rosiescu nasc. Teutianu, sógie. Ecaterin'a si Miron'a surori. Tului Rosiescu, capelanu prot. gr.-or. in Clusiu. Elis'a mar. Dr. Isacu, Aureli'a mar. Piposiu, Corneliu, rigor. in medicina, Mari'a, Amali'a si Romulu, stud. de gimn., fii si fice. Dr. Aureliu Isacu, advocatu si Pompiliu Piposiu, publicistu, gineri. Ann'a Rosiescu, nas. Maxim, nora. Valeri'a, Iuliu si Eugenu Rosiescu, Aurelu jun., Valeri'a, Emilu si Luci'a Isacu, O. Horic'a si Traianu Piposiu, nepoti.

Bibliografia.

— Istori'a Romaniloru din Daci'a Traiana de A. D. Xenopol, professoru la Universitatea din Iasi.

Motto: „Nu sunt vremile sub cirma omului ci bietulu omu sub vremi.“
Miron Costin.

Volumulu I. Istori'a veche din vremile cele mai vechi pâna la întemeierea tieriloru romane (cu patru charte). Iasi, Tipo-litografia H. Goldner, Strad'a Primariei 1888.

— Cântece moldovenesci de Elen'a Didri'a Odorica Sevastos. Iasi Tipografi'a Nationala, Strad'a Alecsandri 1888.

Càtra cetitori!

Crescuta pe malurile Sicnei, la casa cu raiu de gradina, încunjurata cu plopri beatrâni càt vremea; decum sufla primavaraticulu vântu si in flórea viorica si toporasii, vaile, si délurile ierau a mele. M'ademenea duiosulu glasu de fluieru; ciobanii 'mi-ierau prieteni si pascându oitiele pe costisie, mã deprindeau càn-tece.

La vârsta de trei ani jucamu cãntându:

Haide róta rotilitia
Pe sub mân'a lui baditia;
Nu te teme ca'i cadea,
Cà baditi'a te-a ținea!

ér' pe la patru ingnamu cu viersu: duiosu: „fratele razletiu“, deci nu me întrebati, cum, de unde si cine mi le au spusu; càn-tecele poporane m'au leganatu si m'au crescutu.

Precum marea cu inima deschisa primește apele tuturor isvóreloru, asia si tu tiar'a mea, rogute, primește selbategulu mieu parauasiu de munte.

Elena Didri'a Odorica Sevastos.

Iasi, 4 Maiu 1888.

— Woerl's Reisehandbücher: Ungarn, Land und Leute. Zur Reise und zum Studium von Rudolf Bergner.

Mit 47 Illustrationen, Karten und Stadtplänen. Würzburg, (Bayern) 1888. Wien, I Spiegelgasse 12. 1888. Verlag von Leo Woerl.

— Documente privitoare la Istori'a Romanilor culese de Eudoxiu de Hurmuzaki.

Publicate sub auspiciile Ministeriului cultelor si Instructiunii publice si ale Academiei Romane. Volumulu III partea II. 1576—1600. Cu portretulu lui Petru Voda Schiopulu. Bucuresti 1888.

— Academia Romana. 1. O scrisore autografa dela Michaiu Vitezulu. 2. Stégulu lui Sierbanu-Voda Cantacuzino. 3. Noue descoperiri numismatice Romane. Cuvèntare pentru aniversarea dilei de 10 Maiu ținuta de Dimitrie A. Sturz'a, membru alu Academiei Romane. Extrasu din anelele Academiei Romane Seria II, Tom. VIII, Sect. II. Cu 1 stampa. Bucuresti Tipografia Academiei Romane Strad'a Coltiei, Nr. 42. 1888. Pretiulu 50 bani.

— Academia Romana. Dare de séma despre colectiunea de Documente Istorice Romane aflate la Wiesbaden. Cuvèntare pentru Aniversarea dilei de 10 Maiu ținuta de Dimitrie A. Sturz'a, membru alu Academiei Romane. Extrasu din anelele Academiei Romane Seria II, Tom. VIII. Sectia II cu 4 stampe. Bucuresti Tipografia Academiei Romane Strad'a Coltiei, Nr. 42. 1888. Pretiulu 1 leu.

— Academia Romana. Notitie despre Slobodii de V. A. Urechia, membru alu Academiei Romane. Extrasu din anelele Academiei Romane Seria II, Tom. IX. Sectia II. Memoriile Sectiunii Istorice. Bucuresti Tipografia Academiei Romane Strad'a Coltiei, Nr. 42. 1888. Pretiulu 40 bani.

— Academia Romana dela Tobolsk pana in Chin'a. Note de calatorie de Spatarulu Nicolae Milescu 1675. Tradusa dupa textu grecescu de G. Sionu, membru alu Academiei Romane. Extrasu din anelele Academiei Romane Seria II. Tom. X. Memoriile Sectiunii Istorice. Bucuresti Tipografia Academiei Romane. Strad'a Coltiei Nr. 42. 1888. Pretiulu 1 leu.

— Academia Romana. Studiu asupra Legei celor XII Tabule de Ioanu Calenderu, membrulu corespondentu alu Academiei Romane, Seria II, Tom. X. Memoriile Sectiunii istorice. Bucuresti Tipografia Academiei Romane Strad'a Coltiei Nr. 42. 1888. Pretiulu 60 bani.

— Academia Romana. Didachiele s'au predicele metropolitului Antim Ivireanulu. Tomulu II. Studiu de episcopulu Melchisedecu, membru alu Academiei Romane. Extrasu din anelele Academiei Romane. Seria II. Tom. X. Memoriile Sectiunii istorice. Bucuresti. Tipografia Academiei Romane. Strad'a Coltiei Nr. 42. 1888. Pretiulu 40 bani.

Dela Redactiunea.

Acesti Nri 1—2 se trimitu in urm'a dispositiunii anterioré a onoratului comitetu numai la ddni membrii cari au depusu tax'a de membru pe anulu solariu 1888.

Anuntiu de abonamentu.

Cu 1 Ianuariu 1889 se incepe cursulu alu XX-lea alu foiei

„TRANSILVANIA“

pe anulu 1889.

Dupace in sedinti'a II a adunarei generale dela Alb'a-Iuli'a ținuta in 9 Augustu 1886 s'a reasumatu conclusulu adunarei generale din Orascia si s'a decisu, cá din 1 Ianuariu 1887 nu numai membrii fondatori si pe viatia, ci si toti membrii ordinari ai asociatiunei transilvane se primesca acésta fóia gratis si franco de portulu postei, asia avemu onóre a face cunoscutu, cá la toti domnii membrii ordinari, cáti platescu regulatu tax'a de 5 florini v. a. pe anu, se va trimite Transilvania gratis pe fie-care anu.

Pentru nemembrii pretiulu este 3 fl. v. a. pe anulu intregu. Afara din monarchia 9 franci. Pe creditu nu se dá; nici se primesce abonamentu pe semestru, ci numai pe anulu intregu.

Nri singuratici din anii trecuti nu se dau, cáci tóte exemplariile remase neabonate s'au legatu in brosiure si ele formédia proprietatea Asociatiunei. Din aceste se vendu cu câte 2 fl. 1 exemplariu.

Din anii 1868 si din 1881 nu se mai afla nici unu exemplariu; din ceilalti ani se afla.

Banii de prenumeratiune se trimitu cu mandatu postalulu de a dreptulu la **Comitetulu Asociatiunei transilvane in Sibiiu.**

Pe lãnga alte scrieri destinate pentru publicare, se primescu ori-ce anuntiuri bibliografice, cumu si recensuni sau dari de sama, inca si critice scrise in spiritu obiectivu asupr'a productelor literarie, scientifique si artistice.

Spre a se face de aici espeditiunile cátu mai regulatu, ddni membrii noi si ddni prenumeranti sunt rogati, cá pe lãnga scrierea cátu mai limpede a numelui, connumelui si localitatiei, se nu'si pregete a pune esactu si post'a din urma, in tóte casurile unde locuintiele nu se afla in cetate sau orasiu bine cunoscutu si frecventatu.

Multime mare de comune au acelasi nume, câte 4—6 pana la 14 comune totu cu unu nume. De aceea in casuri nenumerate cauta se adaogemu la adresa si comitatulu sau districtulu in care ne affamu, cá se nu ratacésca adresele dintr'unu comitatu in altulu, din o tíera in alt'a.

Mai multe sute de comune au nomenclatur'a lor in câte trei si patru limbi. In casuri de acestea se nu credemu cá espeditorii postelor cunoscu tóte comunele dupa tóte numele lor, ci trebue se puna insusi abonatululu numele comunei in câte doue limbi si anume in limb'a statului. Din lipsa de adrese esacte mii de scrisori si diarie se intorcu inapoi la post'a de unde s'au trimisu in lumea larga, éra apoi daca nu se iau dela posta, in câteva luni se ardu.

Redactiunea.